

พิธีเลี้ยงเจ้าปู่เจ้าย่า บ้านป่าแดง

ตำบลป่าเลา อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์

สำนักศิลปะและวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

คำนำ

พิธีเลี้ยงเจ้าปู่เจ้าย่า บ้านป่าแดง ตำบลป่าเลา อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นเอกสารองค์ความรู้ ภายใต้โครงการจัดเก็บข้อมูลทางด้านศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นข้อมูลที่ทีมงานสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ได้จัดทำขึ้นจากการลงพื้นที่ภาคสนาม เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลองค์ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นของจังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อให้เยาวชนและประชาชนรุ่นหลังได้รับรู้ถึงเรื่องราวที่เกิดขึ้นในอดีตและปัจจุบัน

ทั้งนี้ สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ คณะผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่า เอกสารเล่มนี้จะเป็นประโยชน์กับผู้สนใจทั้งหลาย นำองค์ความรู้นี้ไปเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจและเล็งเห็นถึงคุณค่าของร่องรอยทางวัฒนธรรมที่คนในอดีตได้สร้างไว้ต่อไป

สำนักศิลปะและวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
องค์ความรู้ทางวัฒนธรรม	
เรื่อง พิธีกรรมเลี้ยงปีเจ้าปู่เจ้าย่า	๑
วัตถุประสงค์	๑
ขอบเขต	๑
เป้าหมาย	๑
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๑
พิธีเลี้ยงปีเจ้าปู่เจ้าย่า บ้านป่าแดง ตำบลป่าเลา อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์	๒
มูลเหตุแห่งการประกอบพิธีกรรมเลี้ยงเจ้าปู่เจ้าย่า	๕
การสืบทอดพิธีกรรมการเลี้ยงเจ้าปู่เจ้าย่า	๖
ร่างทรงและการสืบทอด	๖
พิธีกรรมเลี้ยงเจ้าปู่เจ้าย่ามีความสำคัญอย่างไรกับชุมชน	๗
ความเชื่อและความศรัทธาที่มีต่อเจ้าปู่เจ้าย่า และทำไมต้องมีการเลี้ยงผีเจ้าปู่เจ้าย่า	๘
เครื่องเซ่นไหว้ อาหารและของเซ่นไหว้ต่าง ๆ ที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรม	๙
การจัดเตรียมสถานที่	๑๑
เครื่องแต่งกายของร่างทรง	๑๑
การเตรียมงานอุปกรณ์ต่าง ๆ	๑๒
แนวทางการนำไปปฏิบัติใช้	๑๘๙
ข้อเสนอแนะ	๒๓
บรรณานุกรม	๒๔
ภาคผนวก รายละเอียดรายวิชา (มคอ. ๓) ที่ใช้บูรณาการ	๒๕

องค์ความรู้ทางวัฒนธรรม
เรื่อง พิธีเลี้ยงเจ้าปู่เจ้าย่า
บ้านป่าแดง ตำบลป่าเลา อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อเป็นการเสาะหา รวบรวม จัดเก็บข้อมูลในตัวบุคคลที่มีประสบการณ์ความรู้ความเชี่ยวชาญด้าน ประเพณีพื้นบ้าน พิธีเลี้ยงเจ้าปู่เจ้าย่า บ้านป่าแดง ตำบลป่าเลา อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์
๒. เพื่อจัดทำเป็นเล่มองค์ความรู้สำหรับเผยแพร่ให้แก่เยาวชนและผู้ที่มีความสนใจศึกษาเรียนรู้

ขอบเขต

ศึกษาประวัติความเป็นมา และขั้นตอนการจัดพิธีเลี้ยงเจ้าปู่เจ้าย่า บ้านป่าแดง ตำบลป่าเลา อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์

เป้าหมาย

จัดเก็บข้อมูลทางด้านวัฒนธรรม เรื่อง พิธีเลี้ยงเจ้าปู่เจ้าย่า บ้านป่าแดง ตำบลป่าเลา อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ได้ข้อมูลทางด้านวัฒนธรรม เรื่อง พิธีเลี้ยงเจ้าปู่เจ้าย่า บ้านป่าแดง ตำบลป่าเลา อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์
๒. ได้สืบสานและอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมประเพณีพื้นบ้านจังหวัดเพชรบูรณ์
๓. ได้องค์ความรู้สำหรับนำไปบูรณาการกับการเรียนการสอน

พิธีเลี้ยงเจ้าปู่เจ้าย่า บ้านป่าแดง ตำบลป่าเลา อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์

บ้านป่าแดง เป็นชุมชนเก่าแก่ที่อยู่อาศัยตั้งแต่ที่มีบ้านเพียงไม่กี่หลังคาเรือน จากคำบอกเล่าของชาวบ้านพอทราบจำนวนครอบครัวที่เข้ามาตั้งบ้านเรือนมีอยู่เพียง ๗ หลังคาเรือน ซึ่งอพยพมาจากฝั่งประเทศลาว และได้แยกย้ายกันสร้างบ้านเรือนอยู่อาศัยภายในหมู่บ้านป่าแดง ตามทิศต่างๆ ของหมู่บ้านดังนี้คือ ทางด้านทิศเหนือ ทางด้านทิศใต้ และบริเวณตรงกลางของหมู่บ้าน ต่อมาได้มีพระภิกษุสงฆ์เดินทางธุดงค์มายังบริเวณหมู่บ้าน มาด้วยกัน ๓ รูป

พระภิกษุสงฆ์รูปที่ ๑ เดินทางไปอาศัยอยู่ทางด้านทิศเหนือของหมู่บ้าน ชาวบ้านเรียกบริเวณดังกล่าวว่า นาห้วยป้อ

พระภิกษุสงฆ์รูปที่ ๒ เดินทางไปอาศัยอยู่ตรงกลางของหมู่บ้าน ปัจจุบันชาวบ้านเรียกบริเวณดังกล่าวว่า วัดโพธิ์กลาง

พระภิกษุสงฆ์รูปที่ ๓ เดินทางไปอาศัยอยู่ด้านทิศใต้ของหมู่บ้าน ชาวบ้านเรียกบริเวณดังกล่าวว่า นาบ้านเก่าทุ่งบ้านพลำ

ต่อมา พระภิกษุสงฆ์รูปที่ ๒ ที่อาศัยอยู่ตรงกลางของหมู่บ้านมองเห็นว่าบริเวณที่ตนเองอาศัยอยู่นั้น มีต้นโพธิ์ใหญ่ขึ้นอยู่กลางหมู่บ้าน และเหมาะสำหรับที่จะเป็นสถานที่ตั้งเป็นวัด จึงได้เดินทางไปนิมนต์พระภิกษุสงฆ์อีก ๒ รูป ที่อาศัยอยู่ด้านทิศเหนือและทิศใต้ของหมู่บ้าน มาร่วมกันสร้างวัดขึ้น โดยตั้งชื่อวัดว่า วัดโพธิ์กลาง จวบจนถึงปัจจุบัน

ส่วนที่มาของชื่อหมู่บ้านป่าแดงนั้น อดีตชาวบ้านเรียกชื่อหมู่บ้านแห่งนี้ว่า หมู่บ้านปะแดง เนื่องจากในอดีตกาลภายในหมู่บ้านยังไม่มีผ้าไตรจีวรของพระภิกษุสงฆ์วางขาย ชาวบ้านจึงต้องทอผ้าไตรจีวรสำหรับถวายพระ

อีกประการหนึ่งชาวบ้านมีการปลูกฝ้ายสำหรับทอผ้ากันอยู่แล้ว จึงนำฝ้ายที่ปลูกมาทอเป็นผืน แล้วนำผ้าแต่ละผืนมาเย็บติดรวมกัน เรียกว่า ปะ หลังจากนั้นนำผ้าผืนดังกล่าวไปย้อมด้วยขมิ้น เมื่อย้อมผ้าเสร็จแล้วสีที่ติดกับผ้าค่อนข้างออกเป็นสีแดง ชาวบ้านจึงนำคำว่า ปะ มารวมกับคำว่า แดง เป็นคำว่า ปะแดง จากนั้นชาวบ้านจึงนำคำว่า ปะแดงมาตั้งเป็นชื่อหมู่บ้านว่า บ้านปะแดง แต่อยู่ต่อมาชาวบ้านได้เรียกเพี้ยนไปเป็นคำว่า บ้านป่าแดง มาจวบจนปัจจุบัน

ประวัติของเจ้าปู่เจ้าย่า

เจ้าปู่เจ้าย่าได้อาศัยอยู่กินกันเป็นครอบครัวจนมีลูกหลานเหลนเป็นจำนวนมาก ซึ่งคนโบราณสมัยก่อนนั้นจะมีรูปร่างที่ใหญ่โต เรียกกันว่า คนธรรพ์ออกสามศอก

ที่อยู่อาศัยของเจ้าย่าในสมัยก่อนนั้น ปัจจุบันคือ เขาย่าหรือพระตำหนักเขาย่าที่ตั้งอยู่บนเขาคือ อำเภอลำทะเมนชัย

ส่วนที่อยู่อาศัยของเจ้าปู่ในสมัยก่อนนั้น ปัจจุบันคือ เขาปู่ บริเวณเขาปู่ชาวบ้านเรียกกันว่า เขาตะเคียนโง้ง ตำบลหนองแม่นา อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นเขาที่มีลักษณะยื่นเข้าไปในห้วยคูเหมือนกับหน้าผา ซึ่งในอดีตบริเวณดังกล่าวจะมีนกยูงอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก

ปู่กับย่าได้ใช้ชีวิตอยู่ด้วยกัน แต่ก็มีปากเสียงทะเลาะกันอย่างไม่ขาดสายเพราะว่าปู่เป็นคนเจ้าชู้ ความเจ้าชู้ของปู่เป็นเหตุทำให้มีเมียน้อยอยู่ที่เขาตะแบกชื่อว่า ย่าโอง และได้อยู่กินกับเมียน้อยที่เขาตะแบกนานพอสมควร จนต่อมาปู่ก็เดินทางกลับมาหาย่า

ส่วนทางย่านั้น ได้งม(เก็บ) หอยมาตัดกัน(ตุ๋น) ใส่จานไว้สำหรับจะแกง แล้วหันไปก่อไฟไว้ โดยใช้ก้อนหินสามก้อนมาวางกันเป็นรูปสามเหลี่ยมเพื่อใช้เป็นเตาไฟ เรียกว่า หินสามเส้า และยังนำปลาที่หามาได้ใส่ไม้หีบไว้เตรียมจะปิ้ง (ไม้หีบ คือ ไม้ไผ่ที่ผ่ากลางสำหรับปิ้งปลาปิ้งเนื้อ)

เมื่อปู่เดินทางมาถึงย่าเห็นหน้าปู่ก็ด่าปู่ด้วยความโมโหที่ปู่หายไปนาน แหมยังรู้ข่าวว่าไปอยู่กับเมียน้อยมาอีก จนเป็นเหตุทำให้ปู่กับย่าทะเลาะกัน เป็นเพราะย่าเป็นคนที่มีนิสัยหึงหวงมาก ย่าโมโหมากจนทนไม่ไหว ไม่รู้จะทำอะไรด้วยความโมโหก็หันไปคว้าจอบจางหอยที่ตัดตุ๋นไว้เททิ้งลงไปในห้วย ซึ่งในเวลาต่อมาห้วยดังกล่าวที่ย่าเทหอยทิ้งลงไปในนั้น ก็มีการพบหอยที่มีลักษณะตุ๋นถูกตัดเกิดขึ้น ชาวบ้านเรียกหอยดังกล่าวว่า หอยตุ๋นตัด มีให้พบเห็นในลำน้ำเข็ก ส่วนปลาที่ใส่ไม้หีบไว้ยาก็โยนลงไปในห้วย จนปัจจุบันพบฝูงปลาวายไปมาในลำน้ำลักษณะเหมือนอยู่กับไม้หีบนั้นเอง

ส่วนปู่ด้วยความโมโหยามากมองไปเห็นก้อนหินสามเส้าที่ตั้งไว้เป็นเตาไป จึงเตะก้อนหินดังกล่าวไปค้างอยู่บนง่ามของต้นยาง

ก้อนหินดังกล่าวที่วางนั้น ปัจจุบันเคยมีชาวบ้านพยายามตามหาว่าหินดังกล่าวอยู่ที่ใดแต่ก็ยังไม่พบเจอ ชาวบ้านบอกกันว่าเป็นก้อนหินที่ปู่ทะเลาะกับย่าแล้วเตะไปค้างบนง่ามยาง อยู่ในป่าต้นน้ำของลำน้ำเข็กในปัจจุบัน ซึ่งลำน้ำเข็กดังกล่าวเป็นลำน้ำที่คั่นระหว่างเขาปู่กับเขาย่าและเป็นลำน้ำที่ไหลไปลงทาง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดพิษณุโลก

ตามคำบอกเล่าของคนเฒ่าคนแก่ของหมู่บ้าน เจ้าปู่เจ้าย่าคือดวงวิญญาณบรรพบุรุษที่เคยอาศัยอยู่ในพื้นที่ของหมู่บ้านจนเสียชีวิต ดวงวิญญาณสิงสถิตอยู่ ชาวบ้านป่าแดงจึงสร้างศาลให้ดวงวิญญาณเจ้าปู่เจ้าย่าสิงสถิต และได้กำหนดให้มีการจัดพิธีกรรมเช่นไหว้ดวงวิญญาณดังกล่าวเป็นประจำทุกปี

▲ ตุ๊กตารูปปั้นเจ้าปู่เจ้าย่า

ที่ตั้งศาล

ศาลเจ้าปู่เจ้าย่า ตั้งอยู่บริเวณวังศาลทางขึ้นอ่างเก็บน้ำห้วยป่าแดง ซึ่งในอดีตก่อนการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำ ชาวบ้านได้ก่อสร้างฝายน้ำล้นกันลำห้วยป่าแดงเพื่อกักเก็บน้ำไว้ในฤดูแล้ง เหตุผลที่เลือกกันน้ำบริเวณนี้ เพราะว่าเป็นบริเวณที่มีลักษณะของลำห้วยเป็นวังลึกน้ำใสไหลเย็นตลอดทั้งปีไม่เคยแห้ง ชาวบ้านจึงเรียกบริเวณดังกล่าวว่า ฝายวังศาล

นอกจากนี้บริเวณดังกล่าวภายใต้วังน้ำนั้นมีหินที่มีลักษณะเหมือนเรือ ชาวบ้านบอกกันว่าหินดังกล่าวมีความยาวประมาณสักสองวา เคยมีชาวบ้านลงไปทอดแหหาปลาช่วงเดือน ๔ เดือน ๕ โดยวิธีการนำแหไปคลุมหินรูปเรือ แล้วนำยาฉุนที่ชาวบ้านปลุกกันเองใส่ลงไปในโพรงหินรูปเรือดังกล่าว ฝูงปลาก็ว่ายออกจากโพรงมาติดแหที่คลุมไว้ ส่วนที่ริมตลิ่งจะมีลักษณะเป็นหน้าผามีช่องหินที่ยื่นออกมา

ศาลเจ้าปู่เจ้าย่าหลังแรกเดิมสร้างจากไม้ไผ่ หลังคามุงด้วยหญ้าคา พื้นปูด้วยไม้ไผ่สับฝาก มีขนาดใหญ่ จวบจนเมื่อปี ๒๕๒๗ - ๒๕๒๘ เป็นสมัยที่นายพิน เกตุแพ่ง ทำหน้าที่เป็นผู้ใหญ่บ้านป่าแดงจึงได้รวบรวมเงินปัจจัยและแรงงานจากชาวบ้านช่วยกันก่อสร้างศาลหลังใหม่แทนหลังเดิมที่เริ่มชำรุดทรุดโทรมไปตามกาลเวลา ในระหว่างที่ขุดหลุมเสาศาลหลังใหม่ลึกลงไปประมาณ ๑ เมตร ได้พบเศษกระดูกของกระดูกของกระดูก ชาวบ้านกล่าวว่าบริเวณดังกล่าวเคยเป็นปรักของกระดูกมาก่อน อาจเป็นจุดที่กระดูกมาล้มตายลงก็เป็นไปได้

▲ ศาลเจ้าปู่เจ้าย่า
ในปัจจุบัน

มูลเหตุแห่งการประกอบพิธีเลี้ยงเจ้าปู่เจ้าย่า

ภายในหมู่บ้านเกิดเหตุการณ์ได้มีผู้คนล้มตายโดยไม่ทราบสาเหตุชาวบ้านจึงได้ประกอบพิธีบวงสรวง สอบถามสิ่งศักดิ์สิทธิ์จนทราบว่า ผีเจ้าบ้านเจ้าเมืองที่ล้มตายและสิงสถิตอยู่ในหมู่บ้านต้องการเครื่องเซ่นไหว้ และบุญกุศล ชาวบ้านจึงตกลงกันให้มีการประกอบพิธีกรรมเลี้ยงปีหมู่บ้าน โดยกำหนดตรงกับวันขึ้น ๖ ค่ำ เดือน ๖ เป็นประจำทุกปีจวบจนถึงปัจจุบัน

จุด รูป เทียน ▶

ประกอบพิธีกรรมเลี้ยงเจ้าปู่เจ้าย่า

การสืบทอดพิธีการเลี้ยงเจ้าปู่เจ้าย่า

พิธีกรรมเลี้ยงปีเจ้าปู่เจ้าย่า เป็นพิธีกรรมที่สืบทอดมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ นอกจากกลุ่มชาวบ้านที่มีส่วนในการสืบทอดพิธีกรรมดังกล่าวแล้ว ยังมีหน่วยงานทางภาครัฐเข้ามาร่วมในพิธีกรรมไม่ว่าจะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลป่าเลา โครงการชลประทานอ่างเก็บน้ำห้วยป่าแดง กลุ่มผู้นำชุมชน ที่ให้ความสำคัญมากกับพิธีกรรมดังกล่าวเป็นอย่างมาก

ร่างทรงและการสืบทอด

อดีตร่างทรงจะมีเพียงคนเดียว ชอบอาศัยอยู่ในป่าเขาเหนืออ่างเก็บน้ำห้วยป่าแดงซึ่งชาวบ้านเชื่อว่าเป็นสถานที่ลึกลับไม่มีใครรู้ว่าอยู่ตรงไหน เมื่อถึงวันประกอบพิธีกรรมร่างทรงจะออกเดินทางจากป่าดังกล่าวมายังศาลเจ้าปู่เจ้าย่า

▲ เฒ่าผีเข้าร่าง

จากการสอบถามนางมล สีนสอน อายุ ๗๘ ปี กล่าวว่า ตนเองเริ่มทำหน้าที่เป็นร่างทรงตั้งแต่เมื่อประมาณปี พ.ศ.๒๕๒๐ ซึ่งรับการเป็นร่างทรงมาจากป้าตนเอง ช่วงปีแรกๆ ตนเองก็ไปร่วมงานพิธีกรรมเลี้ยงเจ้าปู่เจ้าย่ากับชาวบ้านนั้นและ ซึ่งในป่านั้นไม่มีคนที่จะติช่องให้กับวงปีพาทย์ ตนเองจึงเข้าไปช่วยติช่องให้ เมื่อเริ่มพิธีกรรมเข้าทรงผีที่เข้าร่างทรงหันมาทางตนเองพร้อมกับชี้หน้าบอกว่า “กูจะเลือกมึงเป็นร่างของกู เพราะว่ามึงมีผมหอม” เหตุผลที่จะต้องมีการเลือกร่างทรงคนใหม่นั้นเป็นเพราะว่าร่างทรงคนเก่าอายุมากแล้ว (ชาวบ้านกล่าวว่า ถ้าใครได้เป็นร่างทรงแสดงว่าคนนั้นผมหอม เพราะว่าผีจะเป็นผู้เลือกเอง และคนที่จะเป็นร่างทรงได้นั้นก็ต้องเป็นคนที่มีจิตอ่อนผีเข้าร่างง่าย ส่วนใครที่ไม่ได้เป็นร่างทรงต่อแสดงว่าผมคนนั้นหมดความหอมแล้ว ผีถึงเลือกเอาร่างทรงคนใหม่) ตั้งแต่นั้นมาตนเองก็ได้ทำหน้าที่เป็นร่างทรงในการประกอบพิธีต่อจากป้า โดยชาวบ้านได้นำผ้าแพรแดงมาพันที่ศีรษะของตนเอง หลังจากนั้นตนเองก็รู้สึกตัวอะไรเลย

หลังจากนั้นร่างทรงคนเก่าก็ประกอบพิธีมอบหน้าที่ให้ในวันนั้น ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมาตนเองก็ทำหน้าที่เป็นร่างทรงเรื่อยมา ช่วงที่ตนเองต้องถูกคนแรกตอนที่คลอดใหม่ ๆ ไม่มีคนเลี้ยงลูกให้เพราะเขาก็ไปร่วมงานกันหมด ก็เลยบอกว่าคงไม่ได้ไปร่วมพิธี แต่พอถึงวันประกอบพิธีเลี้ยงจริง ๆ ลูกของตนเองก็นอนหลับทั้งวันไม่ร้องไห้แง ฝีกเข้าสิงร่างตนเองเดินไปยังศาลที่ประกอบพิธีเลี้ยงกันเลย

การปฏิบัติตัวของการทำหน้าที่เป็นร่างทรงนั้นไม่มีอะไรมาก เพียงแค่เมื่อถึงวันพระจะทำบุญสวดมนต์ไหว้พระ พร้อมทั้งระลึกถึงผีนายโรง(ผีปู่หลวง) และถ้าชาวบ้านเจ็บป่วยไม่สบายมาหาให้ท่านายก็จะต้องทำหน้าที่เชิญผีปู่หลวงลงมาสอบถามเรื่องอาการเจ็บป่วย ถ้าท่านายแล้วจะต้องอาบน้ำมนต์ตนเองก็จะแนะนำให้คนป่วยไปอาบน้ำมนต์กับพระภิกษุสงฆ์หรือชาวบ้านคนอื่นที่สามารถทำน้ำมนต์ให้อาบได้

ถ้าในหมู่บ้านจะมีการจัดงานอะไรหรือประกอบพิธีอะไรขึ้นก็ตามที่เกี่ยวข้องกับผี ชาวบ้านก็จะมาหาให้ช่วยเหลือทุกครั้ง หรือแม้กระทั่งการบนบานศาลกล่าวก็จะมาหาพาไปที่ศาล

พิธีเลี้ยงเจ้าปู่เจ้าย่ามีความสำคัญยังกับชุมชน

พิธีกรรมเลี้ยงดูเจ้าปู่เจ้าย่า เปรียบเสมือนเป็นจุดศูนย์รวมจิตใจในการเชื่อมต่อระหว่างชาวบ้านภายในหมู่บ้านให้เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน และยังเป็นพื้นที่สำหรับให้ได้มารวมตัวพบปะพูดคุยเรื่องสารทุกข์สุกดิบกันสักหนึ่งครั้งในรอบปี ทั้งยังเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ช่วยยึดเหนี่ยวจิตใจให้ชาวบ้านเกิดความมั่นใจถึงการดำเนินชีวิตอย่างปลอดภัยจากสิ่งชั่วร้ายต่าง ๆ ที่จะเข้ามาทำร้ายตนเองและครอบครัว เพราะเชื่อว่าเจ้าปู่เจ้าย่าจะคอยช่วยป้องกันภัยอันตราย รวมทั้งทำให้ชาวบ้านเกิดความรักความสามัคคี อยู่ด้วยกันแบบพี่น้อง ลูกเด็กเล็กแดงให้เคารพนับถือผู้เฒ่าผู้แก่ มีอะไรคอยช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ร่วมมือร่วมใจช่วยกันดูแลพัฒนาหมู่บ้านให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

ผู้เฒ่าผู้แก่ ▶
ร่วมพิธีเลี้ยงเจ้าปู่เจ้าย่า

ความเชื่อและความศรัทธาที่มีต่อเจ้าปู่เจ้าย่า และทำไมต้องมีการเลี้ยงผีเจ้าปู่เจ้า

พิธีกรรมเลี้ยงเจ้าปู่เจ้าย่า เป็นพิธีที่ทำขึ้นแล้วทำให้บ้านเมืองอยู่เย็นเป็นสุข นางมล สินสอน กล่าวว่า “วันดีคืนดีเวลาเกิดมีลมฟ้าฝนมาอย่างแรง ชาวบ้านก็ยกมือบอกกล่าวเจ้าปู่กับเจ้าย่าให้ช่วยปิดเป่าลมฟ้าฝนออกไปให้พ้นบ้านพ้นเรือน มีอยู่ปีหนึ่งบ้านหลังอื่นลมพัดหลังคาเปิดไป แต่บ้านยายไม่เป็นอะไรก็เพราะว่า ยายบอกกล่าวเจ้าปู่เจ้าย่าให้ช่วยเหลือแหมะ สมัยก่อนนั้นตอนที่ยังมีเขื่อนช่วงที่ฝนตกในเขาอย่างแรง ในลำคลองก็จะมีน้ำป่าไหลมาอย่างแรง ยายเคยได้ยินบางทีก็มีเป็นเสียงปีพาท ฆ้อง กลอง อยู่ในลำคลองที่มีน้ำป่าไหลมาอยู่นั้นนะ พ่อแม่ยายเขาบอกกันว่านั้นและเจ้าปู่เจ้าย่าเขาล่องแพลอยตามลำคลองพาลูกพาหลานเขาไปเที่ยวงานบุญสารทเดือน ๑๐ กัน พ่อแม่ยายเขาจะห้ามไม่ให้ไปดูที่ลำคลองนั้นเด็ดขาด”

นายพัน เกตุแพ่ง กล่าวว่า “เมื่อมีการเริ่มที่จะมาสร้างเขื่อนป่าแดงเมื่อ ปี ๒๕๐๙ เริ่มสำรวจ และปี ๒๕๑๒ เริ่มกักเก็บน้ำแล้วระหว่างที่มีการกักเก็บน้ำในปีแรกนั้นเกิดมีคนตกน้ำตายในเขื่อน ปีที่ ๒ ก็มีคนตกน้ำตายอีก ๓ - ๔ ปี มีคนตายประมาณ ๖ - ๗ คน ตอนนั้นลุงก็ได้มาเป็นผู้ใหญ่บ้านยังไม่ได้มาเป็นกำนันหรอก ลุงของตาเป็นกำนัน พอถึงเวลาเลี้ยงดูเจ้าปู่เจ้าย่าลุงก็ถามเจ้าปู่ว่าเขื่อนป่าแดงของเราเนี่ย ทางหลวงเขามาทำให้เจริญแล้วทำไมให้มีคนตายเกิดขึ้น พอมีคนตายมันเสียชื่อบ้านเราายเขา ขอร้องได้ไหมปู่อย่าให้มีคนตายเลย หลังจากที่ยขอร้องกันวันนั้น ก็ไม่มีใครตายเกิดขึ้นอีกเลยหายไปตั้งแต่นั้นเพราะว่าเขาขอร้องกันไว้ ก็คือไม่ให้มีอันเป็นไป หรืออันตกน้ำตาย จนปัจจุบันนี้ไม่มีแล้ว”

▲ บรรยากาศภายในพิธีเลี้ยงเจ้าปู่เจ้าย่า

เครื่องเซ่นไหว้ อาหารและของเซ่นไหว้ต่าง ๆ ที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรม

การจัดเตรียมเครื่องเซ่นไหว้

การจัดเตรียมเครื่องเซ่นไหว้ กลุ่มผู้นำชุมชนจะออกเรียไรเงินปัจจัยตามบ้านเรือนภายในหมู่บ้าน หลังจากทีเรียไรเงินปัจจัยจากชาวบ้านเป็นที่เรียบร้อยแล้วจะนำเงินที่ได้ไปซื้อของเครื่องเซ่นต่าง ๆ มาเตรียมไว้สำหรับใช้ในการประกอบพิธีกรรม

เครื่องเซ่นไหว้ประกอบด้วย

▲ เครื่องเซ่นไหว้

๑. หัวหมูต้ม (อดีตหมูที่นำมาประกอบพิธีชาวบ้านจะเดินทางไปยิงหมูในป่าเหนือหมู่บ้านหรือเหนือเขื่อนป่าแดงมาเป็นของเซ่นไหว้ เพราะเชื่อกันว่าผีชอบกินหมูป่าไม่ชอบกินหมูบ้าน แต่ปัจจุบันได้ปรับเปลี่ยนมาสั่งหมูจากเขียงหมูในตลาดสด)

๒. ไก่ต้ม จำเป็นอย่างมากจะต้องเป็นการฆ่าโดยวิธีการทุบให้ตาย และจะต้องล้างที่ตูดไก่เข้าไปเพื่อจะนำเอาเครื่องในของไก่นั้นออกมาล้างทำความสะอาด แล้วจึงจะยัดเครื่องในเข้าไปไว้เหมือนเดิม โดยชาวบ้านให้เหตุผลว่าเหตุที่จะต้องนำเอาเครื่องในไก่ใส่เข้าไปในตัวไก่นั้นเป็นเพราะว่า ไก่จะได้ดูเหมือนว่าเป็นไก่ทั้งตัวโดยที่อวัยวะของไก่นั้นยังครบทุกส่วนเหมือนดังเดิม

๓. ข้าวเกรียบ/ขนมแห้งที่มีข้าวตามร้านค้า

๔. ข้าวเหนียวนึ่ง

๕. ข้าวสาร

๖. เหล้า/เบียร์ (อดีตจะใช้เหล้าที่ชาวบ้านต้มนั่นเอง เพราะคนสมัยก่อนชอบกินเหล้าที่ต้มและกลั่นเอาเอง แต่ปัจจุบัน มีกฎหมายห้ามต้มเหล้า จึงซื้อเหล้า ๔๐ มาแทน และยังมีการนำเบียร์เพิ่มเข้ามาในพิธีด้วย)

๗. น้ำอวดลม

๘. ยาสูบ/ บุหรี่ (บุหรี่ยังเป็นยาเส้นที่ชาวบ้านปลูกกันเองโดยนำยาเส้นที่ตากไว้จนแห้งแล้วมามวนกับใบตองแห้ง และถ้ามีผีตัวไหนชอบสูบกัญชาชาวบ้านก็จะเตรียมกัญชาไปให้ด้วย แต่ปัจจุบันไม่มีแล้วเพราะตำรวจจับ)

๙. ดอกไม้ ฐูป เทียน

นอกจากเครื่องเซ่นไหว้ในพิธีกรรมแล้วยังมีขันคายเป็นอีก ๓ ขันด้วยกันที่เป็นคำครู คือ

๑. ขันคายนครู่างทรงหรือนางทรง ประกอบด้วย ๑. ขันสำหรับไว้ใส่ข้าวสาร ขันนี้จะต้องเป็นขันที่เก็บไว้สำหรับทำพิธีนึ่งอย่างเดียวนั่น จะนำเอาขันนี้ไปทำพิธีอย่างอื่นไม่ได้ ๒. ข้าวสาร ๓. ดอกไม้ ๔. ด้ายสายสิญจน์ จะเป็นด้ายที่ทำจากฝ้าย ๕. พริกเม็ดสด ๖. เกลือเม็ด ๗. กรวยหมากลักษณะก้นแหลมที่ทำจากใบกล้วยสด ๘. เทียนน้ำมัน ๙. เงิน ๑๒ บาท (หรือจะมากกว่า ๑๒ บาทนี้ก็ได้)

▼ ขันคายนครู่างทรงหรือนางทรง

ขันคายนมอปี ▲

๒. ขันคายนมอปี ประกอบด้วย ๑. ขันสำหรับไว้ใส่ข้าวสาร ๒. ข้าวสาร ๓. เหล้า/เบียร์ ๔. กรวยหมากลักษณะก้นแหลม ๕. เทียนน้ำมัน ๖. ด้ายสายสิญจน์ จะเป็นด้ายที่ทำจากฝ้าย ๕. เงิน ๑๒ บาท (มากกว่านี้ก็ได้)

๓. ขันคายนปีพาท ประกอบด้วย ๑. จาน ๒. บุหรี่ ๓. เหล้า และยาเส้น ๔. ข้าวสวย ๕. พริกเม็ดสด ๖. เกลือเม็ด ๗. ปลาอย่างแห้ง ๘. กรวยหมากเหมือนกรวยหมากพระ ๙. ฐูป ๑ ดอก ๑๐. เทียนน้ำมัน ๑๑. เงิน ๑๒ บาท (มากกว่านี้ก็ได้) ๑๒. ขันทำน้ำมัน

ชั้นคายปีพาท

การจัดเตรียมสถานที่

การจัดเตรียมสถานที่ผู้ที่ได้รับผิดชอบหลักๆ จะเป็นกลุ่มผู้นำชุมชน ที่จะต้องจัดเตรียม เต็นท์ โต๊ะ เก้าอี้ รวมทั้งทำความสะอาดบริเวณศาล โดยจะเริ่มเตรียมสถานที่กันตั้งแต่ก่อนวันงานหนึ่งวัน โดยผู้นำชุมชนจะประกาศเสียงตามสายเพื่อให้ชาวบ้านมาช่วยกันขนเต็นท์โต๊ะเก้าอี้ไปยังบริเวณวังสานให้เรียบร้อยก่อนวันงาน ส่วนกลุ่มชาวบ้านที่เป็นผู้หญิงก็จะทำกับข้าวกับปลาเพื่อเลี้ยงดูชาวบ้านที่มาช่วยเตรียมงาน

เครื่องแต่งกายของช่างทรง

นางพัน หมวกเทศน์ กล่าวว่า ในสมัยก่อนจริง ๆ นั้นก็จะมีเพียงผ้าม่วงผ้าไหมซึ่งชุดเหล่านี้จะเป็นชุดที่ชาวบ้านคนเฒ่าคนแก่เป็นคนจัดเตรียมมาไว้ให้ผีที่มาเข้าร่างได้หยิบมาแต่งตัวตามใจชอบนั่นเอง แต่ปัจจุบันนี้ก็มีผ้าประเภทอื่น ๆ เข้ามาเพิ่มเติมตามแต่ยุคสมัยนั่นเองไม่ว่าจะเป็นผ้าแพร ผ้าสไบ ผ้าขาวม้า ผ้าโจงกระเบน ซึ่งจะมีด้วยกันหลากหลายสีสัน เพื่อไว้ให้สำหรับผีได้หยิบมาใส่กันตามใจชอบ เพื่อให้ผีเหล่านั้นที่มาเข้าร่างทรงถูกอกถูกใจ

▲ ผ้าแพร ผ้าสไบ ผ้าขาวม้า ผ้าโจงกระเบน สำหรับผีได้หยิบมาใส่กันตามใจชอบ

การเตรียมงานอุปกรณ์ต่างๆ

นอกจากการจัดเตรียมเครื่องเซ่นไหว้แล้ว ก็จะต้องมีการจัดเตรียมเรื่องถ้วยจาน ช้อน แก้ว ที่สำหรับไว้ใส่เครื่องเซ่น แต่สมัยก่อนจริง ๆ นั้น นายพิน เกตุแพ่ง กล่าวว่า ปู่ย่าตายายของตาเล่าให้ฟังว่า เมื่อถึงวันเลี้ยงเจ้าบ้าน ก็จะมีเรือลอยขึ้นมาจากในวังน้ำ ในเรือนั้นก็จะมีถ้วยชามอยู่ภายในเรือ ชาวบ้านก็จะเอาถ้วยชามเหล่านั้น มาใส่อาหารคาวหวานที่จะเลี้ยงดูเจ้าปู่เจ้าย่า แต่พอเลี้ยงดูเจ้าปู่เจ้าย่าเสร็จแล้ว จะต้องคืนถ้วยชามลงไปในเรือ แต่ก็มีคนบางคนที่เกิดความโลภอยากได้ของเขา เพราะว่าถ้วยชามเหล่านั้นมันมีความสวยงาม ก็เลยถือโอกาสสับเปลี่ยนถ้วยชามของเขา และเขาก็กลับไปยังบ้านของตนเองไม่ยอมส่งคืน เจ้าของเรือเขาโกรธมากที่ส่งถ้วยชามคืนให้ไม่ครบก็เลยคว่ำเรือ ตั้งแต่บัดนั้นจนถึงบัดนี้ ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาก็ไม่มีเรือดังกล่าวลอยขึ้นมาอีกเลย ชาวบ้านจึงต้องนำเอาถ้วยชามไปจากบ้านกันเอง

ผีที่มาร่วมงานพิธีการเลี้ยงเจ้าปู่เจ้าย่า

ผีแต่ละตัวที่มาร่วมงาน มีทั้งผีที่เป็นเครือญาติกับผีเจ้าปู่เจ้าย่า และก็มีผีที่เป็นแขกในงานพิธี โดยที่ทางทีมงานได้ลงพื้นที่เพื่อไปร่วมในงานพิธี และได้แจ้งจตรายชื่อผีในขณะผีเข้าประทับร่างทรงในปีนี้ได้ตามลำดับดังต่อไปนี้

๑. ฝิ่ปูหลวง ๒. ฝิ่ปูแข็ง ๓. ฝิ่ปูพระธรรมยา ๔. ฝิ่ปูเขียว ๕. ฝิ่ปูขาว ๖. ฝิ่ปูสุด ๗. ฝิ่นางทะเลแห ๘. ฝิ่พ่อหลักเมือง ๙. ฝิ่ย่าใหญ่(ฝิ่เยยหลวงฝิ่ปูหลวง) ๑๐. ฝิ่ย่าอึ่ง(ฝิ่เยยน้อยฝิ่ปูหลวง) ๑๑. ฝิ่สร้อยดอกหมาก ๑๒. ฝิ่ปูแพง ๑๓. ฝิ่จำปา ๑๔. ฝิ่เจ้าว่อง ๑๕. ฝิ่เจ้าไว ๑๖. ฝิ่หนุ่มน้อยรอดคง ๑๗. ฝิ่ปูเพ ๑๘. ฝิ่ปูพัง ๑๙. ฝิ่ปูหินกลิ้ง ๒๐. ฝิ่ปูหินก้อน ๒๑. ฝิ่ปูหินโง้น ๒๒. ฝิ่เฒ่าคั้ง ๒๓. ฝิ่พ่อศรีเทพ ๒๔. ฝิ่สายยนต์ ๒๕. ฝิ่สายยนต์ ๒๖. ฝิ่ปูหวาน ๒๗. ฝิ่ย่าแวน(ฝิ่เยยฝิ่ปูหวาน) ๒๘. ฝิ่ปูเผือก(ฝิ่ฝิ่ปูภัย ฝิ่ปูเพียว) ๒๙. ฝิ่ปูภัย(น้องฝิ่ปูเผือก ฝิ่ฝิ่ปูเพียว) ๓๐. ฝิ่ปูเพียว(น้องฝิ่ปูเผือก น้องฝิ่ปูภัย) ๓๑. ฝิ่ทหารปืนใหญ่ ๓๒. ฝิ่ทหารปืนแก้ว ๓๓. ฝิ่ปูทองแดง ๓๔. ฝิ่ปูเย็น ๓๕. ฝิ่ปูทองคำ ๓๖. ฝิ่ปูด้วง ๓๗. ฝิ่ย่าแป้น(ฝิ่เยยฝิ่ปูด้วง) ๓๘. ฝิ่ปูแก่น ๓๙. ฝิ่ย่ากลอย

เจ้าปู่เจ้าย่า เครือญาติ และฝิ่ที่มาร่วมในงานพิธีเลี้ยงเจ้าปู่เจ้าย่า

ฝิ่ทั้งหมดที่มาในงานก็จะมีทั้งฝิ่ที่เป็นเครือญาติกับฝิ่เจ้าปู่เจ้าย่า และฝิ่ที่เป็นแขกบ้านแขกเมืองที่มาร่วมงาน โดยที่ฝิ่ปูหลวงจะเป็นฝิ่ที่ใหญ่ที่สุดในบรรดาฝิ่ที่มาร่วมงาน และฝิ่ปูหลวงยังเป็นฝิ่ที่มีความเจ้าชู้ (หรือคนสมัยก่อนเรียกว่า คนต่อแหล) อาศัยอยู่ที่เขาปู่ (หรือชาวบ้านเรียกกันว่า เขาตะเคียนโง้ง) ปัจจุบันก็คืออำเภอเขาค้อ

ฝิ่ปูหลวงมีพี่น้องด้วยกันทั้งหมด ๒ คน ก็คือ ฝิ่ปูแข็ง อาศัยอยู่ที่ศาลฝายกั้นน้ำกลางหมู่บ้านป่าแดง ซึ่งใน

อดีต ที่ศาลนี้ก็มีการเลี้ยงด้วย เพราะว่าในอดีตก่อนที่จะมีอ่างเก็บน้ำห้วยป่าแดงนั้น ชาวบ้านใช้ฝายนี้ในการกักเก็บน้ำไว้ใช้และส่งน้ำเข้าไปยังที่นาของชาวบ้าน จึงต้องมีการเลี้ยงฝิ่เพื่อให้ฝายมีความคงทนแข็งแรง

ฝิ่ปูหลวงมีเมียด้วยกัน ๒ คน คือ ฝิ่ย่าใหญ่ กับ ฝิ่ย่าอึ่ง

ฝิ่ย่าใหญ่ เป็นฝิ่เยยหลวง และยังเป็นฝิ่ที่เรียบร้อย แต่ก็เป็นคนขี้หึงขี้หวงมาก อาศัยอยู่ที่เขาย่า ซึ่งปัจจุบันคือ พระตำหนักเขาย่า อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

ฝิ่ย่าอึ่ง เป็นฝิ่เยยน้อย เป็นคนขี้อายเพราะว่าเป็นคนที่มีคอลักษณะโอง (คอใหญ่ดูแล้วไม่สวยงาม) อาศัยอยู่ที่เขาตะแบะ ตำบลตะแบะ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

ปูหลวงอยู่กับย่าใหญ่จนมีลูกหลานและบริวารเป็นจำนวนมาก จากที่ได้สอบถามชาวบ้านรายชื่อฝิ่ในวันจัดงานพิธีจึงทำให้รู้รายชื่อฝิ่ที่เป็นลูกหลานบริวารดังต่อไปนี้

ฝิ่นางทะเลแห เป็นลูกสาวคนโต ซึ่งเป็นฝิ่สาวที่ยังไม่มีสามี เป็นคนเจ้าชู้และจะชอบมองหาหนุ่ม ๆ ผู้ชายที่ยังไม่ได้แต่งงานในหมู่บ้านเพื่อจะเอาไปทำผัว และอยู่ด้วย อาศัยอยู่ในป่าในเขาเหนืออ่างเก็บน้ำห้วยป่าแดง

ฝิ่ย่าสร้อยดอกหมาก เป็นฝิ่ที่มีความสวยงามมาก และยังเป็นฝิ่ที่ร่าสวยและชอบรำรำเป็นอย่างมาก เพราะเป็นฝิ่ที่ชอบความสนุกสนาน อาศัยอยู่ในป่าในเขายอดคลองห้วยป่าแดง ดินเขาย่า

ฝิ่ย่าสร้อยระย้า เป็นฝิ่ที่มีความสวยงามและเรียบร้อย เป็นฝิ่ที่ชอบแต่งตัวสวยงาม และยังเป็นฝิ่ที่ชอบใน

การร่ำรำอีกด้วย อาศัยอยู่ในป่าในเขายอดคลองห้วยป่าแดง ดินเขาย่า

ผีหนุ่มน้อยรอดคง เป็นผีหนุ่มที่ยังไม่มีเมีย เป็นผีที่เจ้าชู้มากและจะชอบมองหาสาว ๆ ในหมู่บ้านที่ยังไม่แต่งงานเพื่อจะนำเอาไปทำเมีย และอยู่ด้วยกัน อาศัยอยู่ในป่าในเขายอดคลองห้วยป่าแดง ดินเขาย่า

ผีปู่ด้วง ผีย่าแป้น เป็นสามีภรรยากัน อาศัยอยู่ที่ศาลโคกค่าน บ้านโคกค่าน ตำบลป่าเลา

ผีปู่แก่น เป็นผีที่ไม่มีภรรยา อาศัยอยู่ที่ศาลทางเข้าหมู่บ้านป่าแดง ตรงนั้นจะมีต้นแดงเก่าแก่อยู่ ๑ ต้น

ผีปู่พระธรรมยา อาศัยอยู่ที่ศาลเขารัง อำเภอนาดูน จังหวัดขอนแก่น

ผีปู่เขียว ผีปู่ขาว เป็นพี่น้องกัน อาศัยอยู่ในป่าในเขาเหนืออ่างเก็บน้ำห้วยป่าแดง

ผีปู่สุด อาศัยอยู่ในป่าในเขาเหนือคลองห้วยป่าแดง ดินเขาย่า

ผีปู่แพง อาศัยอยู่ที่บ้านป่าเลา ตำบลป่าเลา อำเภอนาดูน จังหวัดขอนแก่น

ผีจำปี ผีจำปา เป็นพี่น้องกัน อาศัยอยู่ในป่าในเขายอดคลองห้วยป่าแดง ดินเขาย่า

ผีเจ้าว่อง ผีเจ้าไว เป็นพี่น้องกัน อาศัยอยู่ในป่าในเขายอดคลองห้วยป่าแดง ดินเขาย่า

ผีปู่เพ ผีปู่พัง เป็นพี่น้องกัน อาศัยอยู่ในป่าในเขาเหนืออ่างเก็บน้ำห้วยป่าแดง

ผีปู่หินกลิ้ง ผีปู่หินก้อน ผีปู่หินโง้น เป็นพี่น้องกัน อาศัยอยู่ในป่าในเขาเหนืออ่างเก็บน้ำห้วยป่าแดง

ผีเฒ่าไค้ง/ผีเฒ่าโพ้ง อาศัยอยู่ที่ศาลเขารัง อำเภอนาดูน

ผีสายยนต์ ผีสายยันต์ เป็นพี่น้องกัน อาศัยอยู่ในป่าในเขายอดคลองห้วยป่าแดง ดินเขาย่า

ผีปู่วาน/ผีปู่วาด ผีย่าแวน/ผีย่าแวน เป็นสามีภรรยากัน อาศัยอยู่ปากห้วยบง (คลององค์มาด) เหนืออ่างเก็บน้ำห้วยป่าแดง

ผีปู่เผือก ผีปู่ภัย ผีปู่เพียว เป็นพี่น้องกัน อาศัยอยู่โคกป่าแดง (เหนืออ่างเก็บน้ำห้วยป่าแดง)

ผีทหารปืนใหญ่ เป็นทหารที่ผีปู่ผีย่าแต่งตั้งขึ้นมาให้ เป็นผีที่ชอบการยิงปืน ฟันดาบ แต่ก็มีชาวบ้านบางคนบอกว่าเป็นผีทหารสมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒ ที่มาล้มตายที่บ้านป่าแดง เมื่อครั้งที่จะย้ายเมืองหลวงมายังจังหวัดเพชรบูรณ์ อาศัยอยู่ในป่าในเขาเหนืออ่างเก็บน้ำห้วยป่าแดง

ผีทหารปืนแก้ว หรือชาวบ้านบางคนก็เรียกว่า ผีทหารปืนเล็ก เป็นทหารที่ผีปู่ผีย่าแต่งตั้งขึ้นมาให้ เป็นผีที่ชอบการคล้องช้างคล้องม้า แต่ก็มีชาวบ้านบางคนบอกว่าเป็นผีทหารสมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒ ที่มาล้มตายที่บ้านป่าแดง เมื่อครั้งที่จะย้ายเมืองหลวงมายังจังหวัดเพชรบูรณ์ อาศัยอยู่ในป่าในเขาเหนืออ่างเก็บน้ำห้วยป่าแดง

ผีปู่ทองแดง ผีปู่ทองคำ ผีปู่ทองคำ เป็นพี่น้องกัน อาศัยอยู่ที่วังน้ำเหนืออ่างเก็บน้ำห้วยป่าแดง

ผีปู่เย็น อาศัยอยู่ที่คลองห้วยน้ำเย็น บริเวณข้างอ่างเก็บน้ำห้วยป่าแดง

ผีย่ากลอย อาศัยอยู่ที่วังสาน มีหน้าที่ดูแลรักษาสาล

ผีปู่บก อาศัยอยู่ที่เขาโนนกระบก ในป่าในเขายอดคลองห้วยป่าแดง ดินเขาย่า

ผีปู่เฒ่า อาศัยอยู่ปากคลององค์มาด เหนืออ่างเก็บน้ำห้วยป่าแดง

นอกจากนี้ก็มีผีที่เป็นแขกบ้านแขกเมืองที่เป็นเพื่อนของผีปู่หลวงที่ปู่หลวงจะไปเชิญมาร่วมงานในครั้งนี้ คือ เจ้าพ่อหลักเมือง เป็นเณรสองรูปคือ เณรมั่น เณรคง อาศัยอยู่เสาหลักเมือง

เพชรบูรณ์ ศาลเจ้าพ่อหลักเมือง ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

เจ้าพ่อศรีเทพ เป็นเจ้าพ่อที่เมืองเก่าศรีเทพ อาศัยอยู่ศาลที่อุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพ จะมีพิธี
บวงสรวงเป็นประจำทุกปี อำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์

เจ้าพ่อผาแดง อาศัยอยู่ศาลเจ้าพ่อผาแดง ทางขึ้นน้ำหนาว อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

ลำดับพิธีที่เข้าร่างทรง และกิริยาอาการที่แสดงออกมา

๑. ผีปู่หลวง เครื่องแต่งกาย ผ้าขาวม้ามัดเอว

เมื่อผีปู่หลวงเริ่มเข้าร่างทรงก็จะมีอาการสั่นเพียงเล็กน้อย หลังจากผีปู่หลวงเข้าร่างทรงแล้ว
ชาวบ้านที่นั่งอยู่ข้าง ๆ ก็จะส่งเครื่องเซ่นไหว้ให้ ผีปู่หลวงก็จะหันมารับเครื่องเซ่นไหว้ที่ชาวบ้านจัดเตรียมใส่
จานเอาไว้และส่งให้ รับไปสูดดมแล้วก็วางลง หยิบบุหรี่มาสูบ รินเปียร์ใส่แก้วยกขึ้นมาดื่ม แล้วก็ส่งเปียร์ที่
เหลืออยู่ในขวดนั้นให้กับชาวบ้านที่นั่งอยู่ใกล้ ๆ จากนั้นก็หันมาพูดคุยสนทนาถึงสารทุกข์สุขดิบกับชาวบ้านสัก
พัก ระหว่างที่พูดคุยกับชาวบ้านนั้นหมอปี่ก็จะเป็นผู้พูดคุยกับผีปู่หลวง และก็จะถามผีปู่หลวงว่าจะรำหรือ
เปล่า แล้วผีปู่หลวงก็บอกหมอปี่ว่าจะรำ บอกให้หมอปี่เป่าเปี๊ยะให้หน่อย ผีปู่หลวงก็ลุกขึ้นไปหยิบผ้าที่
ชาวบ้านเตรียมไว้ที่ราวไม้ ผีปู่หลวงเลือกหยิบเอาผ้าขาวม้ามัดเอว แล้วก็รำตามจังหวะดนตรีของหมอปี่ที่
เป่าพร้อมกับวงปี่พาทย์บรรเลงควบคู่กันไปเรื่อย ๆ

การรำรำของผีปู่หลวงมีลักษณะในการรำเหมือนกับการรำของคนโบราณเก่าแก่ ที่เป็นการรำ
แบบดูแล้วเข้มแข็งสมกับเป็นผู้ชายมีความน่าเกรงขาม เหมาะสมกับที่เป็นผีที่ใหญ่ที่สุดในบรรดาผี เมื่อผีปู่
หลวงรำจนพอใจแล้วก็จะแกะเอาผ้าขาวม้าที่มัดเอวไว้นำไปพาดเก็บไว้ที่ราวไม้ดั้งเดิม แล้วก็ลงพักพวย
เหนื่อยหันมาพูดคุยกับชาวบ้านที่มาร่วมงานว่า “ปู่จะออกแล้ว และก็จะให้บรรดาลูกหลานปู่เข้ามารับ
เครื่องเซ่นไหว้” แล้วก็บอกให้หมอปี่เป่าเปี๊ยะส่ง แล้วก็ก้มหน้าออกจากร่างทรงนั้นไป

๒. ผีปู่แข็ง เครื่องแต่งกาย นุ่งโจงกระเบน

หลังจากผีปู่หลวงออกจากร่างทรงไม่นาน ผีปู่แข็งก็เข้าร่างทรงต่อเลย มีการสนทนาพูดคุยกับ
ชาวบ้านที่มาร่วมงาน สูบบุหรี่ กินเปียร์ แล้วลุกขึ้นไปหยิบผ้าที่ชาวบ้านเตรียมไว้ที่ราวไม้ แล้วหยิบผ้าขาวม้า
มัดเอว และก็จะรำ จะมีดนตรีบรรเลงไปเรื่อย ๆ ท่าที่รำก็จะมีลักษณะในการรำเหมือนกับการรำของผู้ชาย
เมื่อรำจนพอใจแล้ว ก็เอาผ้าขาวม้าไปพาดเก็บเอาไว้ที่ราวไม้ดั้งเดิม แล้วลงมานั่งพูดคุยกับชาวบ้านที่มาร่วมงาน
สูบบุหรี่ หลังจากนั้นก็ออกจากร่างทรง

๓. ผีปู่ธรรมยา เครื่องแต่งกาย นุ่งโจงกระเบน

มีกิริยาอาการทั่วไป กินเหล้า สูบบุหรี่ และพูดคุยกับชาวบ้าน

๔. ผีปู่เขียว (นุ่งโจงกระเบนสีเขียว) ผีปู่ขาว (นุ่งโจงกระเบน ผ้ามัดเอวผ้าแพรสีขาว) เป็นพี่น้องกัน
เครื่องแต่งกาย นุ่งโจงกระเบนสีเขียว

มีกิริยาอาการทั่วไป กินเหล้า สูบบุหรี่ และพูดคุยกับชาวบ้าน

๖. ผีปู่สุด เครื่องแต่งกาย นุ่งโจงกระเบน

มีกิริยาอาการทั่วไป กินเหล้า สูบบุหรี่ และพูดคุยกับชาวบ้าน

๗. ฝืนางทะเลแห่ เครื่องแต่งกาย นุ่งโจงกระเบน ผ้าพาดบ่าสไบเฉียง

ช่วงที่ฝืนางทะเลแห่เข้าร่างทรงนั้น ตอนแรกที่เข้าร่างทรงจะมีอาการสั่นเล็กน้อย หลังจากทีเข้าร่างแล้วก็จะแสดงอาการมองหาหนุ่มในหมู่บ้าน แต่ก็มีอาการพูดคุยกับชาวบ้านที่มาร่วมงานเล็กน้อย แล้วจึงหยิบเปียร์มารินใส่แก้วแล้วยกขึ้นดื่มกิน พร้อมกับรับเครื่องเช่นไห้วที่ชาวบ้านได้เตรียมไว้ให้ นำมาสูดดมแล้วก็วางลง หลังจากนั้นก็หันไปบอกกับหมอว่าจะขอร่ายรำ และก็ลุกขึ้นไปหยิบผ้าที่ชาวบ้านเตรียมไว้ที่ราวไม้ โดยการแต่งกายนั้นจะนุ่งโจงกระเบนด้วยผ้าแพร และผ้าสไบพาดบ่าอย่างสวยงาม แล้วก็รำประกอบกับการบรรเลงของวงปี่พาทย์ไม่แข่งกับวงปี่หม่อไปเรื่อย ๆ ท่าทางในการรำนั้นก็จะมีลักษณะอาการมองหาหนุ่ม ๆ พร้อมกับการรำ เพื่อที่จะนำไปเป็นสามมียู่ด้วยกัน

ถ้าฝืนางทะเลแห่มองเห็นหนุ่มคนไหนแล้วถูกใจก็จะถูกเรียกให้เข้าไปหา ถ้าเป็นสมัยโบราณเมื่อก่อนนั้นหนุ่มคนที่ถูกมองเห็นในเวลาต่อมาก็จะตายโดยไม่รู้สาเหตุ แต่ในปัจจุบันนี้ได้มีการขอชีวิตกันเอาไว้หรือได้มีข้อแลกเปลี่ยนชีวิตของหนุ่มคนนั้นกันเกิดขึ้นในระหว่างที่ทำพิธีเลี้ยงกันนั้นเลย หลังจากทีรำจนเกิดความพอใจแล้ว ฝืนางทะเลแห่ก็เอาผ้าโจงกระเบนกับสไบไปที่พาดบ่าเก็บเอาไปไว้ที่ราวดังเดิม แล้วก็ลงมานั่งพูดคุยกับชาวบ้านที่มาร่วมงาน หลังจากนั้นก็ออกจากร่างทรงไป

๘. เจ้าพ่อหลักเมือง เครื่องแต่งกาย หม่มผ้า

ช่วงที่เจ้าพ่อหลักเมืองเข้าร่างทรงนั้น มีกิริยาทั่วไป ชาวบ้านจะกางร่มให้ และจะมีชาวบ้านในหมู่บ้านเดินเข้าไปหาและกราบไหว้กัน ขอพรพร้อมทั้งให้เจ้าพ่อเป่าหัวให้สามครั้ง และตีหัว เพื่อความเป็นสิริมงคล แล้วจึงได้มีการสนทนาพูดคุยกับชาวบ้านเรื่องสาระทุกข์สุขดิบที่มาร่วมงาน มีการเคี้ยวหมากที่ชาวบ้านได้เตรียมไว้ให้ เจ้าพ่อหลักเมืองนั้นเป็นเณร ที่ชาวบ้านเรียกกันว่า เณรมั่น เณรคง ถ้าเจ้าพ่อหลักเมืองเข้าร่างทรงช่วงเวลาก่อนเพลจะฉันเครื่องเช่นไห้ว แต่ถ้าเข้าร่างทรงแล้วเลยเวลาเพลแล้วเจ้าพ่อหลักเมืองก็จะไม่ฉันเครื่องเช่นไห้วเลย แล้วหลังจากนั้นก็ออกจากร่างทรง

๙. ฝีย่าใหญ่ เครื่องแต่งกาย นุ่งโจงกระเบน หม่มผ้า

ช่วงที่ฝีย่าใหญ่เข้าร่างทรงนั้น มีอาการสั่นเล็กน้อย เมื่อก่อนยาใหญ่จะเป็นคนขี้หึงขี้หวงมาก ถ้าเข้าร่างเมื่อไรแล้วก็จะทำกิริยาอาการหึงหวงปู้หลวงกับยาไอ้งมาก ถึงขนาดกับกระต๊อเท้าเลยก็มี แต่ในปัจจุบันนี้ไม่มีแล้วเพราะว่าแก่เฒ่ากันหมดแล้ว

ชาวบ้านกล่าวว่า ถ้าปีไหนยาใหญ่มาเข้าร่างทรงแล้วมีอาการหนาวสั่นมาก ๆ แสดงว่าปีนั้นน้ำมาก ชาวบ้านบอกว่า เป็นเพราะว่าย่าตากฝนมาจากในเขตอนทางมา

แต่ถ้าปีไหนที่เวลายาใหญ่เข้าร่างทรงแล้วไม่มีอาการหนาวสั่นเลยแสดงว่าปีนั้นน้ำน้อย ซึ่งในปีนั้นยาใหญ่มาเข้าร่างทรงไม่มีอาการหนาวแม้แต่น้อย ปีนั้นน้ำฝนก็เลยมีน้อย ฝีย่าใหญ่จะนั่งพับเพียบเรียบร้อยมาก และได้มีการพูดคุยกับชาวบ้านที่มาร่วมงาน ฝีย่าใหญ่ไม่ชอบกินเปียร์ ไม่ชอบสูบบุหรี่ และไม่ชอบในการรำ หลังจากทีนั่งพูดคุยกับชาวบ้านเรื่องสาระทุกข์สุขดิบทั่วไปเกี่ยวกับหมู่บ้านกับชาวบ้านที่มาร่วมงานอยู่สักพัก ก็ออกจากร่างทรงนั้นไป

๑๐. ฝ้ายไฉ้ เครื่องแต่งกาย นุ่งโจงกระเบน เอาผ้าคลุมคอไว้

ช่วงที่ฝ้ายไฉ้เข้าร่างทรงนั้น มีกิริยาสัมพันธ์กับเอาผ้าคลุมที่คอเอาไว้ และก็ยังทำกิริยาอาการเหนียมอาย (เป็นเพราะว่ารู้สึกอายที่คอของตนเองเป็นไฉ้ นั่นก็คือคอที่จะมีลักษณะที่ใหญ่ดูแล้วไม่สวยงาม) ชาวบ้านจึงต้องช่วยกันนำผ้าไปคลุมปกปิดคอเอาไว้ แต่ก็ยังมีชาวบ้านบางคนพูดบอกกับยาไฉ้ว่าไม่ต้องอายหรืออย่า ยุคสมัยนี้มันไม่ต้องอายกันแล้ว จากนั้นยาไฉ้ก็หันมาพูดคุยกับชาวบ้านเรื่องสารทุกข์สุขดิบทั่วฝ้ายไฉ้ไม่มีการรำ ได้แต่รับเครื่องเช่นไว้มาสูดดมแล้วก็วาง แล้วก็ออกจากร่างทรงนั้นไป

๑๑. ฝ้ายสร้อยดอกหมาก เครื่องแต่งกาย นุ่งโจงกระเบน ห่มผ้าสไบเฉียง

ช่วงที่ฝ้ายสร้อยดอกหมากเข้าร่างทรงนั้น มีกิริยาทั่วไป มีการสนทนาพูดคุยกับชาวบ้านที่มาร่วมงาน กินเปียร์ แต่ไม่สูบบุหรี่ แล้วก็ลุกขึ้นไปหยิบผ้าที่ชาวบ้านเตรียมไว้ที่ราวไม้การแต่งกายจะนุ่งโจงกระเบนผ้าแพร พาดบ่าด้วยผ้าสไบสีสวยงาม การแต่งกายของผีตัวนี้จะแต่งตัวสวยงามมาก และก็จะรำสวยงามมาก เป็นผีที่ชอบรำชอบแต่งตัวสวย ๆ จะเป็นผีที่ทำให้ชาวบ้านคล้อยตามทั้งการรำสวย และแต่งตัวสวย

ช่วงที่รำกันอยู่นั้นก็จะมีเสียงดนตรีบรรเลงประกอบไปเรื่อย ๆ ท่าที่รำก็จะมีลักษณะในการรำที่มีความอ่อนช้อยงดงามตามแบบการรำของผู้หญิงโบราณ เมื่อรำจนพอใจแล้ว ก็จะเอาผ้าโจงกระเบนกับผ้าสไบไปพาดเก็บเอาไว้ที่ราวผ้าดั้งเดิม แล้วก็ลงมานั่งพักพูดคุยกับชาวบ้านที่มาร่วมงาน หลังจากนั้นก็ออกจากร่างทรง

๑๒. ฝิปปู่แพง เครื่องแต่งกาย นุ่งผ้าธรรมดา

ช่วงที่ฝิปปู่แพงเข้าร่างทรงนั้น มีกิริยา การสนทนาพูดคุยกับชาวบ้านที่มาร่วมงาน สูบบุหรี่ กินเปียร์ แล้วก็ลุกขึ้นไปหยิบผ้าที่ชาวบ้านเตรียมไว้ที่ราวไม้ แล้วหยิบผ้าขาวม้ามามัดเอว และก็จะรำ จะมีดนตรีบรรเลงไปเรื่อย ๆ ท่าที่รำก็จะมีลักษณะในการรำเหมือนกับการรำของผู้ชาย เมื่อรำจนพอใจแล้ว ก็เอาผ้าขาวม้าไปพาดเก็บเอาไว้ที่ราวผ้าดั้งเดิม แล้วก็ลงมานั่งพูดคุยกับชาวบ้านที่มาร่วมงาน สูบบุหรี่ หลังจากนั้นก็ออกจากร่างทรง

๑๓. ฝิจำปา เครื่องแต่งกาย นุ่งผ้าธรรมดา

มีกิริยาอาการทั่วไป กินเหล้า สูบบุหรี่ และพูดคุยกับชาวบ้าน

๑๔. ฝิเจ้าว่อง ฝิเจ้าไว เป็นพี่น้องกัน เครื่องแต่งกาย นุ่งผ้าธรรมดา

มีกิริยาอาการทั่วไป กินเหล้า สูบบุหรี่ และพูดคุยกับชาวบ้าน

๑๕. ฝิหนุ่มน้อยรอดดง เครื่องแต่งกาย นุ่งผ้าธรรมดา

ช่วงที่ฝิหนุ่มน้อยรอดดงเข้าร่างทรงนั้น มีกิริยาอาการสั้นเล็กน้อย แล้วก็มีการหันมาสนทนาพูดคุยกับชาวบ้านที่มาร่วมงาน เป็นผีที่ชอบสูบบุหรี่ กินเปียร์มาก ๆ แล้วก็ลุกขึ้นไปหยิบผ้าที่ชาวบ้านเตรียมไว้ที่ราวไม้ แล้วหยิบผ้าขาวม้ามามัดเอวสีแดง และก็จะรำ ช่วงที่รำนั้นก็จะมีองหาสาว ๆ ในหมู่บ้านเพื่อจะเอาไปทำเมียและอยู่ด้วยกัน ช่วงที่รำก็จะมีดนตรีบรรเลงไปเรื่อย ๆ ท่าที่รำก็จะมีลักษณะในการรำเหมือนกับการรำของ

ผู้ชายที่รำไม่ค่อยสวย เมื่อรำจนพอใจแล้ว ก็เอาผ้าขาวม้าไปพาดเก็บเอาไว้ที่ราวดั้งเดิม แล้วก็ลงมานั่งพูดคุยกับชาวบ้านเรื่องสารทุกข์ดิบที่มาร่วมงาน หยิบบุหรี่ยี่สิบ หลังจากนั้นก็ออกจากร่างทรง

ในอดีตชาวบ้านบอกว่าผีตัวนี้ชอบมองหาหญิงสาวในหมู่บ้านที่ยังไม่แต่งงาน ถ้าหญิงสาวในหมู่บ้านคนไหนสบตาหรือผีตัวนี้มองเห็นแล้วละก็อีกไม่นานก็จะตายไป แต่ในปัจจุบันนี้ได้มีการขอร้องขอสับเปลี่ยนให้เอาอย่างอื่นไปแทนชีวิตคน เว้นเสียแต่ว่าคน ๆ นั้นจะตายถึงที่ตายนั่นเอง

๑๗. ผีตาเพ เป็นผีผีปู่พัง เครื่องแต่งกาย นุ่งผ้าธรรมดา

ตอนที่เข้าร่างมีกิริยาอาการแบบเอียงไปเอียงมาเหมือนจะเพไป มีการสนทนาพูดคุยกับชาวบ้านที่มาร่วมงาน สิบบุหรี่ยี่สิบ กินเปี้ยว แล้วลุกขึ้นไปหยิบผ้าที่ชาวบ้านเตรียมไว้ที่ราวไม้ แล้วหยิบผ้าขาวม้ามามัดเอว และก็รำ จะมีดนตรีบรรเลงไปเรื่อย ๆ ท่าที่รำก็จะมีลักษณะในการรำเหมือนกับการรำของผู้ชาย เมื่อรำจนพอใจแล้ว ก็เอาผ้าขาวม้าไปพาดเก็บเอาไว้ที่ราวดั้งเดิม แล้วลงมานั่งพูดคุยกับชาวบ้านที่มาร่วมงาน สิบบุหรี่ยี่สิบ หลังจากนั้นก็ออกจากร่างทรง

๑๘. ผีตาพัง เป็นน้องผีปู่เพ เครื่องแต่งกาย นุ่งผ้าธรรมดา

ตอนที่เข้าร่างมีกิริยาอาการเหมือนกับจะพัง มีการสนทนาพูดคุยกับชาวบ้านที่มาร่วมงาน สิบบุหรี่ยี่สิบ กินเปี้ยว แล้วลุกขึ้นไปหยิบผ้าที่ชาวบ้านเตรียมไว้ที่ราวไม้ แล้วหยิบผ้าขาวม้ามามัดเอว และก็รำ จะมีดนตรีบรรเลงไปเรื่อย ๆ ท่าที่รำก็จะมีลักษณะในการรำเหมือนกับการรำของผู้ชาย เมื่อรำจนพอใจแล้ว ก็เอาผ้าขาวม้าไปพาดเก็บเอาไว้ที่ราวดั้งเดิม แล้วลงมานั่งพูดคุยกับชาวบ้านที่มาร่วมงาน สิบบุหรี่ยี่สิบ หลังจากนั้นก็ออกจากร่างทรง

ชาวบ้านเล่าให้ฟังเรื่องเกี่ยวกับ ผีปู่เพ ผีปู่พัง ว่าตอนที่เขามาสร้างอ่างเก็บน้ำห้วยป่าแดงเสร็จใหม่ ๆ นั้น ผีปู่เพ ผีปู่พัง โกรธมากและโมโห บอกว่าเดี๋ยวจะทำให้มันพังไป มันมาสร้างขวางทางเดินของกู และช่วงแรกของการสร้างอ่างเก็บน้ำนั้น ก็มักจะมียี่ปาลงมาจากเขาเป็นจำนวนมากจนอ่างเก็บน้ำเกือบจะแตก จนถึงวันที่เลี้ยงดูเจ้าปู่เจ้าย่ากัน ชาวบ้านได้ขอร้องปู่เพปู่พังว่าอย่าทำให้อ่างเก็บน้ำพังเลย เขามาทำความเจริญให้กับบ้านเรานะปู่ ตั้งแต่ที่ชาวบ้านขอร้องครั้งนั้นก็ไม่มีเหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นอีก

๑๙. ผีปู่หินกลิ้ง เป็นผีปู่หินก้อนกับผีปู่หินโง้น เครื่องแต่งกาย นุ่งผ้าธรรมดา

ตอนที่เข้าร่างมีกิริยาอาการกลิ้งไปกลิ้งมาเหมือนกับหินที่กำลังกลิ้งไปกลิ้งมาอยู่สักพัก แล้วก็มานั่งสนทนาพูดคุยกับชาวบ้านที่มาร่วมงาน สิบบุหรี่ยี่สิบ กินเปี้ยว แล้วก็หันไปบอกหมอปี่ว่าจะรำ แล้วก็ลุกขึ้นไปหยิบผ้าที่ชาวบ้านเตรียมไว้ที่ราวไม้ เลือกหยิบเอาผ้าขาวม้ามามัดเอว และก็รำตามจังหวะดนตรีที่บรรเลงไปเรื่อย ๆ

ท่าที่รำก็จะมีลักษณะในการรำเหมือนกับก้อนหินที่กลิ้งไปมา รำจนมีความพอใจแล้ว ก็จะเอาผ้าขาวม้าที่มัดเอวไปพาดเก็บเอาไว้ที่ราวดั้งเดิม แล้วก็ลงมานั่งพูดคุยกับชาวบ้านที่มาร่วมงานแล้วก็ออกจากร่างทรงไป

๒๐. ผีปู่หินก้อน เป็นน้องผีปู่หินกลิ้ง แต่เป็นผีปู่หินโง้น เครื่องแต่งกาย นุ่งผ้าธรรมดา

ตอนที่เข้าร่างมีกิริยาอาการนั่งนิ่งเหมือนกับก้อนหินที่วางเอาไว้ แล้วก็หันมาสนทนาพูดคุยกับชาวบ้านที่มาร่วมงาน สิบบุหรี กินเบียร์ แล้วก็หันไปบอกว่าจะรำ แล้วก็ลุกขึ้นไปหยิบเอาผ้าที่ชาวบ้านเตรียมไว้ที่ราวไม้ เลือกลหยิบเอาผ้าขาวม้ามามัดเอว แล้วก็รำประกอบไปด้วยดนตรีที่บรรเลงไปเรื่อย ๆ

ท่าที่รำก็จะมีลักษณะในการรำที่ไม่ค่อยออกท่าทางอะไรมากมาย ดูเหมือนกับก้อนหินที่ไม่มีการเคลื่อนไหว หลังจากที่เราจนพอใจแล้ว ก็เอาผ้าขาวม้าที่มัดเอวนั้นไปพาดเก็บเอาไว้ที่ราวเหมือนเดิม แล้วก็ลงมานั่งพูดคุยกับชาวบ้านที่มาร่วมงาน แล้วก็ออกจากร่างทรงไป

๒๑. ผีปู่หินโง่น เป็นน้องผีปู่หินกลิ้งกับผีปู่หินก้อน เครื่องแต่งกาย นุ่งผ้าธรรมดา

ตอนที่เข้าร่างมีกิริยาอาการเหมือนหินมันโง่น ไม่มีการพูดคุยอะไรมาก แต่ชอบสิบบุหรี กินเบียร์ แล้วก็ลุกขึ้นไปหยิบผ้าที่ชาวบ้านเตรียมไว้ที่ราวไม้ แล้วก็เลืกลหยิบเอาผ้าขาวม้ามามัดเอว แล้วก็รำประกอบกับดนตรีที่บรรเลงไปเรื่อย ๆ

ท่าที่รำก็จะมีลักษณะในการรำที่ออกท่าทางไม่มาก ดูเหมือนกับการรำของผู้ชายทั่วไป หลังจากที่เราจนพอใจแล้ว ก็จะเอาผ้าขาวม้าที่มัดเอวไว้ไปพาดเก็บเอาไว้ที่ราวเหมือนเดิม หลังจากนั้นก็ออกจากร่างทรง

๒๒. ผีเฒ่าไค้ง/ผีเฒ่าโพ้ง เครื่องแต่งกาย นุ่งผ้าธรรมดา

ตอนที่เข้าร่างทรงมีกิริยาอาการมาแบบตลกเฮฮาแล้วก็มีการหันมาสนทนาพูดคุยกับชาวบ้านที่มาร่วมงาน เป็นผีที่ชอบสิบบุหรี กินเบียร์ นั่งอยู่สักพักก็หันไปบอกกับหมอว่าจะรำแล้วก็ลุกขึ้นไปหยิบเอาผ้าที่ชาวบ้านได้จัดเตรียมไว้ที่ราวไม้ เลือกลหยิบเอาผ้าขาวม้ามามัดเอว

ผีตัวนี้เป็นผีที่ชอบผู้หญิงแต่ชื่อยายมาก เวลาที่รำก็จะรำแบบไค้งไปไค้งมา จะชอบไปไค้งผู้หญิงแม่หม้ายในหมู่บ้านให้ลุกขึ้นมารำด้วย แต่พอหญิงแม่หม้ายลุกขึ้นมารำด้วยแล้วก็จะอายรำแบบหลบ ๆ หญิงแม่หม้าย วิ่งหลบไปหลบมาจนทำให้ชาวบ้านที่มาร่วมงานเห็นแล้วเกิดการหัวเราะกันช่วงที่รำไค้งกันไปไค้งกันมาของผีเฒ่าไค้งกับผู้หญิงแม่หม้ายในหมู่บ้านนั้นก็จะมีดนตรีบรรเลงไปเรื่อย ๆ

หลังจากที่เราจนพอใจแล้ว ผีก็นำเอาผ้าขาวม้าที่มัดเอวไว้ไปพาดเก็บเอาไว้ที่ราวเหมือนเดิม แล้วจึงนั่งลงพักเหนื่อยพร้อมกับพูดคุยกับชาวบ้านเรื่องสาระทุกข์สุขดิบที่มาร่วมงาน หยิบบุหรีขึ้นมาสูบบุหรี่ หลังจากนั้นก็ออกจากร่างทรง

๒๓. เจ้าพ่อศรีเทพ เครื่องแต่งกาย นุ่งผ้าธรรมดา

ตอนที่เข้าร่างทรงมีกิริยาอาการแบบเข้มแข็ง มีการสนทนาพูดคุยกับชาวบ้านเรื่องสาระทุกข์สุขดิบทั่วไปที่มาร่วมงาน สิบบุหรี กินเบียร์ รับของเช่นมาตมแล้วก็วาง แล้วก็ลุกขึ้นไปหยิบผ้าที่ชาวบ้านเตรียมไว้ที่ราวไม้ แล้วหยิบผ้าขาวม้ามามัดเอว แล้วก็รำ ช่วงที่รำก็จะมีดนตรีบรรเลงไปเรื่อย ๆ ท่าที่รำก็จะมีลักษณะในการรำแบบเข้มแข็งเหมือนกับการรำของผู้ชายออกสามศอกเมื่อเราจนพอใจแล้ว ก็จะเอาผ้าขาวม้าไปพาดเก็บเอาไว้ที่ราวผ้าดังเดิม แล้วก็ลงมานั่งพูดคุยกับชาวบ้านที่มาร่วมงาน สิบบุหรี แล้วจากนั้นก็ออกจากร่างทรง

๒๔. ผีสายยนต์ ผีสายยันต์ เป็นพี่น้องกัน เครื่องแต่งกาย นุ่งผ้าธรรมดา

ตอนที่เข้าร่างมีการสนทนาพูดคุยกับชาวบ้านที่มาร่วมงาน สิบบุหรี กินเบียร์ แล้วก็ลุกขึ้นไปหยิบผ้าที่ชาวบ้านเตรียมไว้ที่ราวไม้ แล้วหยิบผ้าขาวม้ามามัดเอว แล้วก็รำ จะมีดนตรีบรรเลงไปเรื่อย ๆ ท่าที่รำ

ก็จะมีลักษณะในการรำเหมือนกับการรำของผู้ชายเมื่อรำจนพอใจแล้ว ก็เอาผ้าขาวม้าไปพาดเก็บเอาไว้ที่ราว
ดั้งเดิม แล้วลงมานั่งพูดคุยกับชาวบ้านที่มาร่วมงาน สิบบุหรีหลังจากนั้นก็ออกจากร่างทรง

๒๖. ฝิปู่ว่วน/ฝิปู่วต ฝิย่าว่วน/ฝิย่าววน เป็นสามภรรยา กัน เครื่องแต่งกาย นุ่งผ้าธรรมดา

มีกิริยาอาการทั่วไป กินเหล้า สิบบุหรี และพูดคุยกับชาวบ้าน

๒๘. ฝิปู่เฝือก ฝิปู่ภัย ฝิปู่เพียว เป็นพี่น้องกัน เครื่องแต่งกาย นุ่งผ้าธรรมดา

มีกิริยาอาการทั่วไป กินเหล้า สิบบุหรี และพูดคุยกับชาวบ้าน

๒๙. ฝิทหารป็นใหญ่ เครื่องแต่งกาย นุ่งผ้าธรรมดา

ตอนที่เข้าร่างมีกิริยาอาการสั่นเล็กน้อย พูดคุยไม่มาก หยิบบุหรีมาสับ กินเบียร์ แล้วก็หันไปบอก
หมอปีว่าจะรำ และก็ลุกขึ้นไปหยิบผ้าที่ชาวบ้านเตรียมไว้ที่ราวไม้ เลือกลหยิบเอาผ้าขาวม้ามัดเอว แล้วก็เดิน
ไปหยิบเอาปืนไม้ที่วางอยู่บนหิ้ง ที่ชาวบ้านได้ทำเอาไว้มารำทำทำยิงปืน แล้วก็ตามด้วยดาบที่ทำจากไม้ และก็
มิดที่ทำจากไม้ มารำ ช่วงที่รำก็จะมีดนตรีบรรเลงไปเรื่อย ๆ ท่าที่รำนั้นก็จะเป็นการรำโดยการถือปืน ถือดาบ
ถือมิด ไปพร้อม ๆ กัน เมื่อรำจนพอใจแล้ว ก็เอาปืนไม้ ดาบไม้ มิดไม้ และเอาผ้าขาวม้าที่มัดเอวไว้นั้นไปพาด
เก็บเอาไว้ที่ราวผ้าเหมือนเดิม หลังจากนั้นก็ลงมานั่งพักพอหายเหนื่อยก็ออกจากร่างทรงไป

๓๐. ฝิทหารป็นแก้ว/ฝิทหารป็นเล็ก เครื่องแต่งกาย นุ่งผ้าธรรมดา

ตอนที่เข้าร่างจะมีกิริยา โดยมีการสั่นไหวของร่างกายเล็กน้อย และก็จะหันมาสนทนาพูดคุยกับ
ชาวบ้านที่มาร่วมงาน สิบบุหรี กินเบียร์ แล้วลุกขึ้นไปหยิบผ้าที่ชาวบ้านเตรียมไว้ที่ราวไม้ แล้วหยิบผ้าขาวม้ามา
มัดเอวจะลุกขึ้นไปหยิบเอาข้างไม้มาถือพร้อมกับรำ โดยจะรำคู่กับชาวบ้านที่นั่งอยู่ใกล้ ๆ รำแบบการคล้องช้าง
โดยเอาเชือกฝ้ายให้คนที่รำคู่เป็นผู้รำคล้อง โดยเป็นการรำคู่กัน หลังจากที่เราคล้องช้างเสร็จแล้วก็จะเอาข้างไม้
แกะสลักไปเก็บเอาไว้ที่เดิม แล้วก็หยิบเอามาไม้แกะสลักมารำคู่กันเหมือนกับที่เราคล้องช้าง และก็จะรำ
หลังจากนั้นก็ไปหยิบเอาเรือที่แกะจากไม้ นำเรือไม้นั้นมาใส่เศษอาหารอย่างละนิดละหน่อยลงไปในเรือแล้วก็
เอาเชือกฝ้ายมัดคล้องเป็นสายสะพาย พร้อมกับรำไปด้วย ชาวบ้านบอกว่าเป็นจะมีดนตรีบรรเลงไปเรื่อย ๆ ท่า
ที่รำก็จะมีลักษณะในการรำเหมือนกับการรำของผู้ชาย เมื่อรำจนพอใจแล้ว ก็เอาผ้าขาวม้าไปพาดเก็บเอาไว้ที่
ราวดั้งเดิม แล้วลงมานั่งพูดคุยกับชาวบ้านที่มาร่วมงาน สิบบุหรี หลังจากนั้นก็ออกจากร่างทรง

๓๑. ฝิปู่ทองแดง เครื่องแต่งกาย นุ่งผ้าธรรมดา

มีกิริยาอาการทั่วไป กินเหล้า สิบบุหรี และพูดคุยกับชาวบ้าน

๓๒. ฝิปู่เย็น เครื่องแต่งกาย นุ่งผ้าธรรมดา

มีกิริยาอาการทั่วไป กินเหล้า สิบบุหรี และพูดคุยกับชาวบ้าน

๓๓. ฝิปู่ทองคำ เครื่องแต่งกาย นุ่งผ้าธรรมดา

มีกิริยาอาการทั่วไป กินเหล้า สิบบุหรี และพูดคุยกับชาวบ้าน

๓๔. ฝิปู่ด้วง ฝิย่าแป้น เป็นสามภรรยา กัน เครื่องแต่งกาย นุ่งผ้าธรรมดา

มีกิริยาอาการทั่วไป กินเหล้า สิบบุหรี และพูดคุยกับชาวบ้าน

๓๕. ฝิปู่แก่น เครื่องแต่งกาย นุ่งผ้าธรรมดา

มีกิริยาอาการทั่วไป กินเหล้า สูบบุหรี่ และพูดคุยกับชาวบ้าน

๓๖. ฝีย่ากลอย เครื่องแต่งกาย นุ่งผ้าธรรมดา

ช่วงที่ฝีย่ากลอยเข้าร่างทรงนั้น จะลุกขึ้นไปหยิบผ้าที่ชาวบ้านเตรียมไว้ที่ราวไม้ มาแต่งตัว แล้วก็จ้ะรำ จะมีดนตรีบรรเลงไปเรื่อย ๆ ในระหว่างที่รำท่าที่รำก็จะมีลักษณะในการรำไปประกอบกับการทำท่ากวาดพื้นไปด้วย โดยจะมีไม้กวาดที่ชาวบ้านจัดเตรียมไว้ให้ นั่น หลังจากจ้ะรำจนพอใจแล้ว ก็เอาผ้าขาวม้าไปพาดเก็บเอาไว้ที่ราวดั้งเดิม แล้วลงมานั่งพูดคุยกับชาวบ้านที่มาร่วมงาน กินเบียร์ แล้วจากนั้นก็ออกจากร่างทรงไป เมื่อการเชิญผีเข้าร่างทรงมาจนถึงผีที่มีชื่อว่า ฝีย่ากลอยแล้ว ลักษณะของฝีย่ากลอยเมื่อเข้าร่างทรงก็จะมีอาการลักษณะการกวาดพื้น จากที่ได้สอบถามหมอปี่ (ตาอู๋ม อินทร์เหลือง) บอกว่าเป็นผีที่อยู่ดูแลศาลแห่งนี้เพราะผีเจ้าปู่สั่งให้เฝ้าดูแลศาลแห่งนี้ และหมอปี่ยังบอกอีกว่า ฝีย่ากลอยเป็นผีที่ตกน้ำตายบริเวณวังสานี่นี้นั่นเองผีเจ้าปู่จึงให้อยู่ประจำที่ศาลนี้

▲ ร่างทรงกำลังรำตามดนตรีบรรเลง

ในขณะที่ดำเนินพิธีกรรมอยู่ชาวบ้านที่มาร่วมงานมีปฏิกิริยา

ช่วงระหว่างที่ทำพิธีกันอยู่นั้น ชาวบ้านที่มาร่วมในพิธีก็จะตั้งใจจดจ่อ บางคนก็พนมมือบางคนก็ไม่พนมมือ พอผีตัวไหนเข้าร่างชาวบ้านก็จะบอกให้หมอปี่ถามว่า ผีตัวนั้นชื่ออะไรมาจากไหน แล้วก็จะมีการถาม

ว่าจะรำหรือเปล่า ถ้าผีจะรำก็จะเป่าปี่หมอลำให้พร้อมกับวงปี่พาทย์เล่นไปด้วย ในกรณีที่ผีตัวนั้นชอบให้มีเสียงระนาด แต่ถ้าผีตัวไหนไม่ชอบวงปี่พาทย์แต่ชอบวงปี่หมอลำก็จะให้วงปี่หมอลำเล่นแค่วงเดียว ช่วงตอนที่เจ้าพ่อหลักเมืองมาเข้าร่างทรงนั้น ชาวบ้านโดยเฉพาะผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ก็เข้าไปกราบไหว้ขอพร พร้อมกับให้เจ้าพ่อหลักเมืองเป่าหว่าให้ด้วย ช่วงที่ผีเฒ่าโค้ง หรือ เฒ่าโพงมาเข้าร่างก็จะมีผู้หญิงแม่หม้ายในหมู่บ้านลุกขึ้นไปรำกับผีด้วย ชาวบ้านก็จะปรบมือหัวเราะกันอย่างสนุกสนาน ตามภาษาชาวบ้านกัน

ช่วงที่ทำพิธีกันนั้นชาวบ้านแต่ละคนก็จะตั้งใจจดจ่ออยู่กับพิธีกรรมกันเป็นอย่างมาก ตอนสุดท้ายของพิธีกรรมที่ผีเจ้าปู่เข้ามาอีกครั้ง เพื่อที่จะมาทำนมนต์ และปลุกเสกด้วยสายสิญจน์เพื่อจะผูกข้อมือให้ชาวบ้านที่มาร่วมงาน ตอนนั้นชาวบ้านก็จะคลานเข้าไปหาเจ้าปู่เพื่อให้เจ้าปู่เป่าหว่าให้และผูกข้อมือให้ชาวบ้าน บางคนก็จะขอด้วยสายสิญจน์กลับบ้านไปเพื่อจะเอาไปผูกข้อมือให้กับลูกหลานที่มาร่วมพิธีไม่ได้

▲ ร่างทรงผูกแขนให้ชาวบ้านที่มาร่วมงาน

เรื่องเล่าจากปู่ย่าตายาย

นายพิน เกตุแพ่ง กล่าวว่า ปู่ย่าตายายของตาเล่าให้ฟังว่า เมื่อถึงวันเลี้ยงเจ้าบ้าน ก็จะมีเรือลอยขึ้นมาจากในวังน้ำ ในเรือนั้นก็จะมีถ้วยชามอยู่ในเรือ ชาวบ้านก็จะเอาถ้วยชามเหล่านั้น มาใส่อาหารคาวหวานที่จะเลี้ยงดูเจ้าปู่เจ้าย่า แต่พอเลี้ยงดูเจ้าปู่เจ้าย่าเสร็จแล้ว จะต้องคืนถ้วยชามลงไปในเรือ แต่ก็มีบางคนที่เกิดความโลภอยากได้ของเขาเพราะว่าถ้วยชามเหล่านั้นมันมีความสวยงาม ก็เลยถือโอกาสสับเปลี่ยนถ้วยชามของเขา และเอากลับไปยังบ้านของตนเองไม่ยอมส่งคืน เจ้าของเรือเขาโกรธมากที่ส่งถ้วยชามคืนให้ไม่

ครบก็เลยคว้าเรือ ตั้งแต่บัดนั้นจนถึงบัดนี้ ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาก็ไม่มีเรือดังกล่าวลอยขึ้นมาอีกเลย ชาวบ้านจึงต้องนำเอาถ้วยชามไปจากบ้านกันเอง

นางพัน หมวกเทศน์ อายุ ๘๒ ปี กล่าวว่า พ่อแม่ของยายเล่าให้ฟังว่า เมื่อก่อนบริเวณวังสานนั้นจะมีพญานาคอยู่ตัวหนึ่ง ชาวบ้านเขาเรียกกันว่า นาคราช พ่อกับแม่เล่าให้ฟังต่ออีกว่าแต่ก่อนบริเวณวังสานนั้นจะมีหน้าผาที่มีลักษณะเป็นเหมือนถ้ำหิน โดยที่ได้ของหน้าผาจะมีช่องเข้าไป และที่ช่องนั้นก็จะมีรูที่ชาวบ้านเชื่อกันว่ามันเป็นรูของพญานาค

ในวันที่ชาวบ้านทำพิธีเลี้ยงเจ้าปู่เจ้าย่ากันนั้น พอได้เวลาที่จะต้องเลี้ยงอาหารให้แก่พญานาค ก็จะมีชาวบ้านจัดเตรียมอาหารคาวหวานไว้ให้

แต่สมัยก่อนนั้น เมื่อถึงเวลาพญานาคตัวดังกล่าวก็จะมาโผล่หัว และทำให้ชาวบ้านที่มาร่วมพิธีมองเห็นเป็นหัวพญานาคลอยไปลอยมาอยู่ในวังน้ำ จนทำให้ชาวบ้านที่มาร่วมพิธีตกใจเกิดความกลัว ชาวบ้านจึงต้องมีการทำพิธีบอกกล่าวขอร้องว่าอย่ามาทำให้เห็นอีกต่อไปเลย เพราะว่าชาวบ้านลูกหลานเขากลับกันเดียวพอถึงเวลาจะเอาอาหารคาวหวานไปให้กินเอง ตั้งแต่มีการทำพิธีบอกกล่าวกันเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ก็ไม่มีใครเคยเห็นพญานาคตัวดังกล่าวอีกเลย

นางพัน หมวกเทศน์ อายุ ๘๒ ปี กล่าวว่า พ่อแม่ของยายเล่าให้ฟังว่าสมัยก่อน เคยมีคนมาเยี่ยมพิมพิมก็คือสิ่งของที่คนสมัยก่อนจะนำเอาไปใช้สำหรับในการทอดผ้าหรือทอดหูก ได้เดินทางมาเยี่ยมพิมไปทอดหูก ส่วนคนที่อยู่ในหมู่บ้านก็มองเห็นคนที่มาเยี่ยมเป็นคนธรรมดาทั่วไปมาเยี่ยมพิมนั้นไปทอดหูก ชาวบ้านในหมู่บ้านก็ให้เยี่ยมไป คนที่มามีนั้นบอกว่าจะเยี่ยมไปสัก ๗ วัน พอเขาได้พิมแล้วเขาก็เดินทางกลับ ชาวบ้านคนที่ให้เยี่ยมก็มองตามหลังคนที่เยี่ยมไป มองเห็นคนที่เยี่ยมพิมไปนั้นเดินลงไปในวังน้ำ ที่บริเวณวังสาน แล้วก็หายไปในช่วงน้ำแห่งนั้น ชาวบ้านคนที่ให้เยี่ยมก็บอกว่าหมดแล้วพิมกู หมดแล้วพิมกู

พอถึงเวลาที่กำหนดส่งพิมคืน คือครบ ๗ วัน คนที่เยี่ยมไปก็นำพิมมาส่งคืน ตอนที่นำพิมมาส่งคืนนั้นก็ดูเป็นคนธรรมดาเหมือนคนทั่วไป ตอนที่นำพิมมาคืนนั้น คนที่นำมาคืนก็จะพูดว่า “บ่มีอะไรมาให้แต่ขมิ้นผงบมาให้” ขมิ้นผงบในที่นี้ก็คือ ทองคำนั่นเอง

สมัยก่อนนั้น บริเวณวังสานนั้นจะมีความศักดิ์สิทธิ์มาก เป็นสถานที่คนโบราณสมัยก่อนนับถือกันมาก ซึ่งปัจจุบันนี้เวลาที่ใครขับรถผ่านไปไหนมาไหนก็จะบีบแตรรถเพื่อทำความเคารพก่อนทุกครั้ง และถ้าในหมู่บ้านมีงานอะไรก็ตามเกิดขึ้น ก็จะมีการบอกกล่าวก่อนจัดงานทุกครั้ง เพื่อให้งานนั้นดำเนินและจัดไปได้อย่างราบรื่น

แนวทางการนำไปปฏิบัติใช้

๑. เผยแพร่ให้กับผู้ที่สนใจ นักศึกษา และประชาชนทั่วไป

๒. บูรณาการกับการเรียนการสอน รายวิชา HSSD๔๐๑ ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยนำองค์ความรู้ที่ได้ไปใช้ในกระบวนการเรียนการสอน (มคอ. ๓ หมวดที่ ๕) สัปดาห์ที่ ๔ บทที่ ๒ เทคนิคการวิจัยประเภทต่าง ๆ ในงานพัฒนาสังคม เป็นการบรรยายโดยการยกตัวอย่างงานวิจัยและเทคนิคการเก็บข้อมูล

ภาคสนาม เช่น ตัวอย่างงานการลงพื้นที่เก็บรวบรวมองค์ความรู้เรื่อง พิธีกรรมเลี้ยงปีเจ้าปู่เจ้าย่า บ้านป่าแดง ตำบลป่าเลา อำเภอมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งสามารถเชื่อมโยงถึงหัวข้อกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนได้อีก

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการลงพื้นที่ ทบทวน ข้อมูลให้ครบถ้วนทุกอำเภอในจังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อให้เยาวชนรุ่นหลังได้ใช้ศึกษาหาความรู้ สืบต่อจากรุ่นสู่รุ่นต่อไป

บรรณานุกรม

- จัน คงยาคี. (๒๕๕๕). อายุ ๖๙ ปี บ้านเลขที่ ๖๓/๒ หมู่ ๕ ตำบลป่าเลา อำเภอเมืองเพชรบูรณ์
จังหวัดเพชรบูรณ์. สัมภาษณ์, ๒๕ เมษายน.
- จำเนียร เพียรเกิด. (๒๕๕๕). อายุ ๗๐ ปี บ้านเลขที่ ๗๙/๑ หมู่ ๕ ตำบลป่าเลา อำเภอเมืองเพชรบูรณ์
จังหวัดเพชรบูรณ์. สัมภาษณ์, ๒๖ เมษายน.
- ชอุ่ม อินเหลือง. (๒๕๕๕). อายุ ๗๙ ปี บ้านเลขที่ ๓๙ หมู่ ๔ ตำบลป่าเลา อำเภอเมืองเพชรบูรณ์
จังหวัดเพชรบูรณ์. สัมภาษณ์, ๒๖ เมษายน.
- พัน หมวกเทศน์ อายุ ๘๒ ปี บ้านเลขที่ ๑๗ หมู่ ๑๒ ตำบลป่าเลา อำเภอเมืองเพชรบูรณ์
จังหวัดเพชรบูรณ์. สัมภาษณ์, ๒๖ เมษายน.
- พิน เกตุแพ่ง. (๒๕๕๕). อายุ ๗๓ ปี บ้านเลขที่ ๓๖ หมู่ ๓ ตำบลป่าเลา อำเภอเมืองเพชรบูรณ์
จังหวัดเพชรบูรณ์. สัมภาษณ์, ๒๖ เมษายน.
- มล สีนสอน. (๒๕๕๕). อายุ ๗๘ ปี บ้านเลขที่ ๒ หมู่ ๕ ตำบลป่าเลา อำเภอเมืองเพชรบูรณ์
จังหวัดเพชรบูรณ์. สัมภาษณ์, ๒๖ เมษายน.
- สนอง เสือโต. (๒๕๕๕). อายุ ๔๖ ปี บ้านเลขที่ ๑๑๑ หมู่ ๓ ตำบลป่าเลา อำเภอเมืองเพชรบูรณ์
จังหวัดเพชรบูรณ์. สัมภาษณ์, ๒๖ เมษายน.
- สุคน หุ่นทอง. (๒๕๕๕). อายุ ๔๔ ปี บ้านเลขที่ ๘๐/๑ หมู่ ๘ ตำบลสะเดียง อำเภอเมืองเพชรบูรณ์
จังหวัดเพชรบูรณ์. สัมภาษณ์, ๒๖ เมษายน.

ภาคผนวก
รายละเอียดรายวิชา (มคอ. ๓) ที่ใช้บูรณาการ

	รายละเอียดของรายวิชา (มคอ.3)
	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
	หลักสูตรสาขาวิชา การพัฒนาสังคม

หมวดที่ 1 ข้อมูลโดยทั่วไป

1. รหัสและชื่อรายวิชา	HSSD401	ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์ Social Science for Research Methodology
2. จำนวนหน่วยกิต	3 (2-2-5)	
3. หลักสูตรและประเภทของรายวิชา	หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคม หมวดวิชาเฉพาะ กลุ่มวิชาบังคับ	
4. อาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาและอาจารย์ผู้สอน	อาจารย์ไจสศรณู จารึกสมาน	ผู้รับผิดชอบรายวิชาและอาจารย์ผู้สอน
5. ภาคการศึกษา/ชั้นปีที่เรียน	ภาคเรียนที่ 1 ชั้นปีที่ 3	
6. รายวิชาที่ต้องเรียนมาก่อน (Pre-requisite)	ไม่มี	
7. รายวิชาที่ต้องเรียนพร้อมกัน (Co-requisites)	ไม่มี	
8. สถานที่เรียน	ภาควิชาพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ และอาคาร 9 อาคารเฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์	
9. วันที่จัดทำหรือปรับปรุงรายละเอียดของรายวิชาครั้งล่าสุด	วันที่ 10 มิถุนายน 2564	

หมวดที่ 2 จุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์

1. จุดมุ่งหมายของรายวิชา

เพื่อให้ นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับกระบวนการทำวิจัยทางสังคมศาสตร์ และสามารถออกแบบโครงงานวิจัยได้

2. วัตถุประสงค์ในการพัฒนา/ปรับปรุงรายวิชา

- 2.1 เพื่อให้ นักศึกษามีความรู้ ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับกระบวนการทำวิจัยทางสังคมศาสตร์
- 2.2 เพื่อให้ นักศึกษาสามารถออกแบบโครงงานวิจัยได้

หมวดที่ 3 ลักษณะและการดำเนินการ

1. คำอธิบายของรายวิชา

ความเป็นมา จุดประสงค์และความหมายของการวิจัยทางสังคมศาสตร์ วิธีการต่างๆในการวิจัย การดำเนินการวิจัย การใช้สถิติ การรวบรวมข้อมูล ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การเขียนรายงาน การอ่านผลการวิจัย การเขียนโครงการวิจัย

History, objectives and meaning of social science research, methods of research, methodologies, the use of statistics, data collection, population and random sampling, research report writing, reading research results, research project writing.

2. จำนวนชั่วโมงที่ใช้ต่อภาคการศึกษา

หน่วยกิต	จำนวนชั่วโมงต่อภาคการศึกษา			
	บรรยาย	การฝึกปฏิบัติ/การฝึกงาน	การศึกษาด้วยตนเอง	สอนเสริม
3(2-2-5)	33	3	9	ตามความเหมาะสม

3. จำนวนชั่วโมงต่อสัปดาห์ที่อาจารย์ให้คำปรึกษาและแนะนำทางวิชาการแก่นักศึกษาเป็นรายบุคคล

ทุกวันจันทร์ เวลา 09.00 – 17.00 น. และวันพุธ 13.00 – 17.00 น.

ตารางการให้คำปรึกษาและแนะนำทางวิชาการแก่นักศึกษาเป็นรายบุคคล

รายวิชา	อาจารย์ผู้สอน	วัน-เวลา ให้คำปรึกษา	สถานที่หรือหมายเลขห้องผู้สอน	หมายเลขโทรศัพท์ผู้สอน	ที่อยู่ของ E-mail ผู้สอน	รวมจำนวน ชั่วโมงต่อสัปดาห์ที่ให้คำปรึกษา
ปัญหาสังคมและประเด็นการพัฒนา	อ.โจสคราญ จาริกสมาน	จันทร์ 09.00-17.00 น. และพุธ 13.00-17.00 น.	สาขาวิชา การพัฒนาสังคม	056-717100 ต่อ 1306	roseroserose003@gmail.com	13 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

หมวดที่ 4 การพัฒนาการเรียนรู้ของนักศึกษา

1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม		
1.1 ผลการเรียนรู้	1.2 กลยุทธ์/วิธีการสอน	1.3 กลยุทธ์/วิธีการประเมินผล
1. [๐] มีคุณธรรมและจริยธรรม ศรัทธาในความดี	1. สอดแทรกเนื้อหาด้านคุณธรรม จริยธรรม ปลุกฝังเกี่ยวกับความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น	1. สังเกตพฤติกรรมของนักศึกษาในการปฏิบัติตนในชั้นเรียน
2. [●] มีจิตสาธารณะและมีความรับผิดชอบ	2.1 จัดการเรียนการสอนที่มีลักษณะยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยจัดกิจกรรมในลักษณะบูรณาการความรู้และประสบการณ์เดิมของผู้เรียนเข้ากับความรู้และประสบการณ์ใหม่ในรายวิชาที่สอนได้อย่างกลมกลืน 2.2 จัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สัมผัสกับแหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียน เพื่อฝึกให้ผู้เรียนได้รู้จักการเข้าสังคมและปฏิบัติตนต่อสังคมภายนอกห้องเรียนได้อย่างเหมาะสม	2.1 สังเกตพฤติกรรมของนักศึกษาในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆของรายวิชาที่เรียนทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน 2.2 ประเมินจากชิ้นงานที่ผู้เรียนสร้างสรรค์แล้วนำเสนอผู้สอนทั้งเป็นกลุ่มและรายบุคคล 2.3 ประเมินด้วยการสอบย่อย สอบกลางภาค การศึกษาและสอบปลายภาคการศึกษา
3. [●] มีศีลธรรม ซื่อสัตย์สุจริต	3.1 จัดกิจกรรมการเรียนที่เน้นการให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงการอยู่ร่วมกันในสังคมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน 3.2 สอดแทรกเรื่องการประพฤติตนที่เหมาะสม เช่น การมีความสุภาพอ่อนน้อมถ่อมตน กตัญญูรู้คุณ ประหยัด สุขุม รู้จักกาลเทศะ การเป็นคนดีและการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	3.1 สังเกตพฤติกรรมของนักศึกษาในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆของรายวิชาที่เรียนทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียนทั้งรายกลุ่มและรายบุคคล 3.2 ประเมินจากชิ้นงานที่ผู้เรียนสร้างสรรค์แล้วนำเสนอผู้สอนทั้งเป็นกลุ่มและรายบุคคล
4. [๐] สามารถรับผิดชอบต่อสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสมทั้งในสถานการณ์ส่วนบุคคลและของกลุ่ม โดยการแสดงออกซึ่งภาวะผู้นำ ในการแสดงทางเลือกใหม่ที่เหมาะสม	4.1 สอดแทรกเรื่องการประพฤติตนให้เป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำและผู้ตามที่ดี เพื่อให้การทำงานเป็นทีมสัมฤทธิ์ผลและสามารถแก้ไขข้อขัดแย้งได้ 4.2 จัดกิจกรรมการเรียนโดยเน้นการแบ่งกลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนฝึกการแบ่งหน้าที่และฝึกให้มีความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ตนได้รับมอบหมาย 4.3 จัดกิจกรรมการเรียนให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงศักยภาพส่วนบุคคลในการร่วมกันคิดและตัดสินใจใน	4.1 สังเกตพฤติกรรมของนักศึกษาในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆของรายวิชาที่เรียนทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน 4.2 ประเมินจากชิ้นงานที่ผู้เรียนสร้างสรรค์แล้วนำเสนอผู้สอนทั้งเป็นกลุ่ม

	กิจกรรมต่างๆ	และรายบุคคล
5. [๐] มีระเบียบวินัยและเคารพกติกาของสังคม รวมทั้งเคารพในคุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์	5.1 ปลุกฝังจิตสำนึกด้านระเบียบวินัยและกติกาของสังคมโดยเน้นเรื่องของหน้าที่พลเมืองที่ดี และเน้นเรื่องของสิทธิมนุษยชนเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจและตระหนักในคุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ 5.2 ปลุกฝังจิตสำนึกเกี่ยวกับการเคารพกฎระเบียบของสถานศึกษา ชุมชนและสังคม รวมทั้งการแสดงออกทางการแต่งกายที่เหมาะสม เพื่อให้อยู่ร่วมในสังคมได้อย่างกลมกลืน	5. สังเกตพฤติกรรมของนักศึกษาในการปฏิบัติตามกิจกรรมต่างๆของรายวิชาที่เรียนทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน
6. [●] มีจรรยาบรรณทางวิชาการและวิชาชีพ	6.1 ปลุกฝังจิตสำนึกสาธารณะเรื่องจรรยาบรรณในการเผยแพร่ข้อมูลต่อสาธารณะ 6.2 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ฝึกให้ผู้เรียนรู้จักความตระหนักในวิชาชีพนักพัฒนาสังคม	6.1 สังเกตพฤติกรรมของนักศึกษาในการปฏิบัติตามกิจกรรมต่างๆของรายวิชาที่เรียนทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน 6.2 ประเมินจากชิ้นงานที่ผู้เรียนสร้างสรรค์แล้วนำเสนอผู้สอนทั้งเป็นกลุ่มและรายบุคคล

2. ด้านความรู้

2.1 ผลการเรียนรู้	2.2 กลยุทธ์/วิธีการสอน	2.3 กลยุทธ์/วิธีการประเมินผล
1 [●] มีความรู้และประสบการณ์ในสาขาวิชาที่ศึกษาและสามารถประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตเพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาและข้อโต้แย้งในสถานการณ์อื่นๆและการแก้ไขปัญหาในการทำงานได้	1.1 วิธีสอนโดยบรรยายประกอบการใช้สื่อโปรเจคเตอร์ 1.2 จัดกิจกรรมโดยการจำลองสถานการณ์ต่างๆให้ผู้เรียนฝึกวิเคราะห์และร่วมหาแนวทางในแก้ไขปัญหา	1.การสอบข้อเขียนและการสอบปฏิบัติ
2 [●] สามารถวิเคราะห์ปัญหา เข้าใจและอธิบายความต้องการทางการพัฒนาสังคม	2.1 วิธีสอนโดยบรรยายประกอบการใช้สื่อโปรเจคเตอร์ 2.2 จัดกิจกรรมชมสารคดีที่เกี่ยวข้องกับรายวิชาและมีการวิพากษ์วิจารณ์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในท้ายชั่วโมง	2. การสอบข้อเขียนและการสอบปฏิบัติ
3[๐] สามารถติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการ รวมทั้งการนำไปประยุกต์ใช้	3.1 วิธีสอนโดยบรรยายประกอบการใช้สื่อโปรเจคเตอร์ 3.2 จัดกิจกรรมชมสารคดีที่	3.การสอบข้อเขียนและการสอบปฏิบัติ

	เกี่ยวข้องกับรายวิชาและมีการ วิพากษ์วิจารณ์แลกเปลี่ยน เรียนรู้ในท้ายชั่วโมง	
4 [o] รู้ เข้าใจ และสนใจพัฒนาความรู้ ความชำนาญอย่างต่อเนื่อง	4. ฝึกปฏิบัติการเขียนข้อเสนอ โครงการวิจัยและลงปฏิบัติที่ เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหา สังคมและการหาแนวทางใน แก้ไขร่วมกับชุมชน	4. ประเมินความสามารถในการบูร ณาการความรู้จากวิชาเรียนกับ กิจกรรมบริการวิชาการและต่อยอด ไปสู่งานวิจัยร่วมกับชุมชนท้องถิ่น

3. ด้านทักษะทางปัญญา

3.1 ผลการเรียนรู้	3.2 กลยุทธ์/วิธีการสอน	3.3 กลยุทธ์/วิธีการประเมินผล
1 [●] สามารถคิดอย่างมีวิจารณญาณ มี ทักษะในการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล	1.การบรรยาย	1.ประเมินผลจากการนำเสนอทั้งใน รูปการพูด และการเขียน และการ แก้ปัญหาเฉพาะหน้า
2 [o] สามารถพิจารณาแสวงหาและ เสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาทาง วิชาการ หรือวิชาชีพ โดยยอมรับข้อจำกัด ทางธรรมชาติ ของความรู้ในสาขาวิชาของ ตนเอง	2.การเรียนรู้ด้วยตนเอง	2.ประเมินผลจากการนำเสนอทั้งใน รูปการพูด และการเขียน และการ แก้ปัญหาเฉพาะหน้า
3 [●] สามารถรวบรวม ศึกษา วิเคราะห์ และสรุปประเด็นปัญหาและความต้องการ	3.การศึกษาค้นคว้าโดยอิสระ เพื่อประกอบการเขียนรายงาน	3.ประเมินผลงาน การรายงาน ผลงานและการแก้ปัญหา

4. ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ

4.1 ผลการเรียนรู้	4.2 กลยุทธ์/วิธีการสอน	4.3 กลยุทธ์/วิธีการประเมินผล
1 [●] มีความสามารถในการทำงานร่วมกับ ผู้อื่น มีภาวะผู้นำในการทำงานของกลุ่ม	1.กำหนดกิจกรรมการทำงาน เป็นกลุ่ม	1.ประเมินจากการสังเกตพฤติกรรม ของนักศึกษาในชั้นเรียน
2 [o] มีความคิดริเริ่มในการแก้ไขปัญหาที่ เกิดขึ้นในการทำงานของกลุ่ม	2.กำหนดกิจกรรมการทำงาน เป็นกลุ่ม โดยหมุนเวียนการเป็น ผู้นำและจำลองสถานการณ์ ต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนร่วมกัน วิเคราะห์ และร่วมกัน หา แนวทางในการแก้ปัญหา	2.1 ประเมินจากการสังเกต พฤติกรรมของนักศึกษาในชั้นเรียน 2.2 ประเมินจากคุณภาพของ ผลงานที่ได้มอบหมาย
3 [o] มีความรับผิดชอบต่ออาชีพ มีน้ำใจ และเสียสละ พร้อมอุทิศตนในการทำงาน เพื่อส่วนร่วม	3.ปลูกฝังพฤติกรรมให้มีการ รับผิดชอบต่อหน้าที่ตนเองและ ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม และมีความตรงต่อเวลา	3.ประเมินจากการสังเกตพฤติกรรม ของนักศึกษาในชั้นเรียน
4 [●] สามารถใช้ความรู้ในศาสตร์มาชี้นำ สังคมในประเด็นที่เหมาะสม ให้ความ ช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการ แก้ไขปัญหาสถานการณ์ต่างๆ	4.กำหนดการทำงานเป็นกลุ่ม และให้มีการเก็บ ข้อมูล ภาคสนาม โดยเน้นกระบวนการ มีส่วนร่วมกับชุมชนสังคม	4.1 ประเมินจากการสังเกต พฤติกรรมของนักศึกษาในชั้นเรียน และนอกชั้นเรียน 4.2 ประเมินจากคุณภาพของ

		ผลงานที่ได้มอบหมาย
5 [๐] สามารถเป็นผู้ริเริ่มแสดงประเด็นในการแก้ไขสถานการณ์ทั้งส่วนตัวและส่วนรวม พร้อมทั้งแสดงจุดยืนอย่างพอเหมาะทั้งของตนเองและของกลุ่ม	5.มอบหมายสถานการณ์หรือหยาบยกรณณ์ตัวอย่างที่เป็นประเด็นสำคัญทางสังคมให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติในการวิเคราะห์และวิพากษ์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน	5.1 ประเมินจากการสังเกตพฤติกรรมของนักศึกษาในชั้นเรียน 5.2 ประเมินจากคุณภาพของผลงานที่ได้มอบหมาย
6 [●] มีความรับผิดชอบการพัฒนาการเรียนรู้ทั้งของตนเองและทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง	6.กำหนดกิจกรรมที่มีลักษณะของการบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและสามารถนำความรู้จากการเรียนไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและต่อยอดไปสู่การแก้ไขปัญหาในชุมชนตนเองได้	6.1 ประเมินจากการสังเกตพฤติกรรมของนักศึกษาในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน 6.2 ประเมินจากคุณภาพของผลงานที่ได้มอบหมาย
5. ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ		
5.1 ผลการเรียนรู้	5.2 กลยุทธ์/วิธีการสอน	5.3 กลยุทธ์/วิธีการประเมินผล
1 [●] มีความสามารถในการวิเคราะห์ด้วยกระบวนการทางคณิตศาสตร์ หรือวิทยาศาสตร์อย่างมีวิจารณญาณ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ	1. -	1. -
2[●] มี ค ว า ม ร ู้ แ ลະ ท ั ก ข ะ ท ำ ง ภาษาต่างประเทศ และสามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ	2. ฝึกให้ทดลองแปลบทความหรือข่าวภาษาต่างประเทศสั้นๆ ที่เกี่ยวข้องกับบทเรียน หรือกรณีศึกษาที่น่าสนใจ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ที่กว้างขวางมากขึ้น	2. ประเมินผลงานตามประเด็นที่ได้รับมอบหมาย
3 [●] มีทักษะในการสื่อสารด้วยการพูด การเขียน ตลอดจนการสื่อสารความหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อนำไปใช้ในการนำเสนอผลงานวิชาการ หรือการนำเสนอเพื่อประโยชน์ทางภาครัฐและภาคเอกชน	3. มอบหมายงานให้ค้นคว้าองค์ความรู้จากบทความสืบค้นแหล่งข้อมูลต่างๆ	3. ประเมินผลงานงานเขียนที่นำเสนอตามประเด็นที่ได้รับมอบหมาย

หมวดที่ 5 แผนการสอนและการประเมินผล

1. แผนการสอน

สัปดาห์ ที่	หัวข้อ/รายละเอียด	ชั่วโมงสอนต่อ สัปดาห์		กิจกรรมการสอน	สื่อที่ใช้ใน การสอน	อาจารย์ผู้สอน
		ทฤษฎี	ปฏิบัติ			
1	แนะนำรายวิชาและ สอบถามความรู้ทั่วไป เกี่ยวกับการวิจัย	3	0	บรรยาย อภิปราย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ มอบหมายงาน	Power point เอกสารประกอบ การบรรยาย	อ.ใจศรกาญ
2 – 3	บทที่ 1 ความรู้เบื้องต้น เกี่ยวกับการวิจัย - ความหมายของการ วิจัย - ประสิทธิภาพการวิจัย - จุดมุ่งหมายของการ วิจัย - ลักษณะและธรรมชาติ ของการวิจัยทาง สังคมศาสตร์ - กระบวนการวิจัย - ประเภทของการวิจัย	6	3	บรรยาย อภิปราย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ มอบหมายงาน	Power point เอกสารประกอบ การบรรยาย	อ.ใจศรกาญ
4	บทที่ 2 เทคนิคการวิจัย ประเภทต่างๆในงาน พัฒนาสังคม - การวิจัยเชิงบรรยาย - การวิจัยเชิงทดลอง - การวิจัยเชิง ประวัติศาสตร์ - การวิจัยปฏิบัติการ แบบมีส่วนร่วม - การวิจัยภาคสนาม - การวิจัยเชิงคุณภาพ - การวิจัยเชิงปริมาณ	3	0	- บรรยาย อภิปราย - แลกเปลี่ยนเรียนรู้ - ยกตัวอย่างงานวิจัย และเทคนิคการเก็บ ข้อมูลภาคสนาม เช่น ตัวอย่างงานการลง พื้นที่เก็บรวบรวมองค์ ความรู้เรื่อง พิธีกรรม เลี้ยงผีเจ้าปู่เจ้าย่า บ้านป่าแดง ตำบลป่า เลา อำเภอเมือง เพชรบูรณ์ จังหวัด เพชรบูรณ์ ซึ่งสามารถ เชื่อมโยงถึงหัวข้อ กระบวนการวิจัย ปฏิบัติการแบบมีส่วน ร่วมกับชุมชนได้อีก	Power point เอกสารประกอบ การบรรยาย	อ.ใจศรกาญ

				ด้วย		
5 – 8	บทที่ 3 การวางแผนการวิจัย - กำหนดหัวข้อปัญหาวิจัย - ที่มา/ความเป็นมา ความสำคัญของการวิจัย - หลักเกณฑ์การตั้งชื่อเรื่องการวิจัย - วัตถุประสงค์ของการวิจัย - หลักการเขียน วัตถุประสงค์การวิจัย - ขอบเขตของการวิจัย - สมมติฐาน - คำนียามศัพท์ - การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง - ตัวแปรในการวิจัย - กรอบความคิดในการวิจัย	9	3	- บรรยาย อภิปราย - แลกเปลี่ยนเรียนรู้ - แบบฝึกหัด - สอบกลางภาคในสัปดาห์ที่ 8	Power point เอกสารประกอบ การบรรยาย	อ.ใจศราญ
9 - 10	บทที่ 4 แหล่งข้อมูล การเลือกตัวอย่าง และเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล - แหล่งข้อมูล - ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง - การกำหนดขนาดของตัวอย่าง - วิธีการเลือกตัวอย่าง	6	0	- บรรยาย อภิปราย - แลกเปลี่ยนเรียนรู้ - แบบฝึกหัด	Power point เอกสารประกอบ การบรรยาย	อ.ใจศราญ
11	บทที่ 5 ฝึกปฏิบัติวางแผนการวิจัย - การเขียนเค้าโครง - โครงการวิจัย (3 บท)	3	0	- บรรยาย อภิปราย - แลกเปลี่ยนเรียนรู้ - แบบฝึกหัด	Power point เอกสารประกอบ การบรรยาย	อ.ใจศราญ
12-13	บทที่ 6 การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล - วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล - การเตรียมข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์	6	3	- บรรยาย อภิปราย - แลกเปลี่ยนเรียนรู้ - แบบฝึกหัด	Power point เอกสารประกอบ การบรรยาย	อ.ใจศราญ

	- วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล - สถิติเบื้องต้นที่ใช้ในการวิจัยทางสังคมศาสตร์ - การเลือกใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูล					
14 - 15	บทที่ 7 ฝึกปฏิบัติการเก็บและการวิเคราะห์ข้อมูล - การเขียนรายงานการวิจัย - การนำวิธีการและผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์	0	6	- บรรยาย - อาจารย์ให้นักศึกษาแบ่งกลุ่มเพื่อร่วมกันถอดบทเรียนจากการเรียนการสอนตลอดทั้งภาคการศึกษา	Power point เอกสารประกอบการบรรยาย	อ.ใจศราญ
16	สอบปลายภาค					

2. แผนการประเมินผลการเรียนรู้

กิจกรรมที่	การเรียนรู้ด้าน	ผลการเรียนรู้	วิธีการประเมิน	สัปดาห์ที่ประเมิน	สัดส่วนการประเมิน
1	คุณธรรม จริยธรรม	1. [○] มี คุณ ธรรม และ จริยธรรม ศรัทธาในความดี 2. [●] มีจิตสาธารณะและมีความรับผิดชอบ 3. [●] มีศีลธรรม ซื่อสัตย์ สุจริต 4. [○] สามารถรับผิดชอบต่อสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสมทั้งในสถานการณ์ส่วนบุคคล และ ของ กลุ่ม โดยการแสดงออกซึ่งภาวะผู้นำในการแสดงทางเลือกใหม่ที่เหมาะสม 5. [○] มีระเบียบวินัยและเคารพกติกาของสังคม รวมทั้งเคารพในคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ 6. [●] มีจรรยาบรรณทางวิชาการและวิชาชีพ	-สังเกตพฤติกรรม การปฏิบัติ -การตรงต่อเวลา -การขานชื่อหรือเซ็นชื่อ -การเข้าร่วมกิจกรรม	1-15	10%
2	ความรู้	1. [●] มี ความ รู้ และ ประสบการณ์ในสาขาวิชาที่ศึกษาและสามารถประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตในการดำรงชีวิตเพื่อใช้ในการแก้ไข	- การสอบข้อเขียน (สอบย่อย) - การรายงานผลการสืบค้น การนำเสนอ งานนิทรรศการ	-6	60%

		ปัญหา และข้อโต้แย้งในสถานการณ์อื่นๆและการแก้ไขปัญหาในการทำงานได้ 2. [●] สามารถวิเคราะห์ปัญหา เข้าใจและอธิบายความต้องการทางการพัฒนาสังคม 3. [○] สามารถติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการรวมทั้งการนำไปประยุกต์ใช้ 4. [○] รู้ เข้าใจและสนใจพัฒนาความรู้ ความชำนาญอย่างต่อเนื่อง		-10 - 2-14	
3	ทักษะทางปัญญา	1. [●] สามารถคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีทักษะในการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล 2. [○] สามารถพิจารณาแสวงหาและเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาทางวิชาการ หรือวิชาชีพ โดยยอมรับข้อจำกัดทางธรรมชาติของความรู้ในสาขาวิชาของตนเอง 3. [●] สามารถรวบรวม ศึกษาวิเคราะห์ และสรุปประเด็นปัญหาและความต้องการ	ประเมินผลการดำเนิน กิจกรรมการ แสวงหา นวัตกรรม การออกแบบ รายงาน ผลงานที่ มอบหมายและการ แก้ปัญหา	2-14	20%
4	ทักษะ ความสัมพันธ์ ระหว่างบุคคลและ ความรับผิดชอบ	1. [●] มีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีภาวะผู้นำในการทำงานของกลุ่ม 2. [○] มีความคิดริเริ่มในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการทำงานของกลุ่ม 3. [○] มีความรับผิดชอบต่ออาชีพ มีน้ำใจและเสียสละ พร้อมอุทิศตนในการทำงานเพื่อส่วนรวม 4. [●] สามารถใช้ความรู้ในศาสตร์ชี้นำสังคมในประเด็นที่เหมาะสม ให้ความช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวกในการแก้ไขปัญหาสถานการณ์ต่างๆ 5. [○] สามารถเป็นผู้ริเริ่ม	ประเมินจากการสังเกตพฤติกรรมของนักศึกษาในชั้นเรียน และการระดมความคิด	1-15	5%

		แสดงประเด็นในการแก้ไขสถานการณ์ทั้งส่วนตัวและส่วนรวม พร้อมทั้งแสดงจุดยืนอย่างพอเหมาะทั้งของตนเองและของกลุ่ม			
		6. [●] มีความรับผิดชอบการพัฒนาการเรียนรู้ทั้งของตนเองและทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง			
5	ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	1. [●] มีความสามารถในการวิเคราะห์ด้วยกระบวนการทางคณิตศาสตร์ หรือวิทยาศาสตร์ อย่างมีวิจารณญาณ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ 2. [●] มีความรู้และทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการแสวงหาความรู้ เพื่อนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3. [●] มีทักษะในการสื่อสารด้วยการพูด การเขียน ตลอดจนการสื่อสารความหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อนำไปใช้ในการนำเสนอผลงานทางวิชาการ หรือการนำเสนอเพื่อประโยชน์ทางภาครัฐและเอกชน	ประเมินผลจากทักษะการเขียนผลงาน การอ่าน การแปลผล และการนำเสนอปากเปล่า สังเกตพฤติกรรม การค้นคว้า จากการรายงานผลการสืบค้น	1-15	5%

หมวดที่ 6 ทักษะการประกอบการเรียนการสอน

1. ตำราและเอกสารหลัก

ณรงค์ โพธิ์พฤษานันท์. (2546). ระเบียบวิธีวิจัย : แนวการเขียนเค้าโครงการวิจัยและรายงานการวิจัย. ดวงแก้ว, กรุงเทพฯ. 2546.

2. เอกสารและข้อมูลแนะนำ

นิศากร สิงหนะสินี. (2546). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.

สุพรรณิ ไชยอำพรและสนธิ สมักรการ. (2547). การวิเคราะห์ทางสังคมเพื่อการพัฒนาแนวความคิดและวิธีการ. โครงการส่งเสริมเอกสารวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.

สุพรรณิ ไชยอำพรและสนธิ สมัครการ. (2549). แนวความคิดและแนวทางการศึกษาปัญหาสังคมกับปัญหาสังคมไทยและมาตรการป้องกันแก้ไข. โครงการส่งเสริมเอกสารวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.

หมวดที่ 7 การประเมินและปรับปรุงการดำเนินการของรายวิชา

1. กลยุทธ์การประเมินประสิทธิผลของรายวิชาโดยนักศึกษา 1.1 แบบประเมินผู้สอนและแบบประเมินรายวิชาโดยนักศึกษา 1.2 การสังเกตการณ์จากพฤติกรรมของผู้เรียน 1.3 การสนทนากลุ่มระหว่างผู้สอนและผู้เรียน 1.4 เปิดโอกาสให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็นต่อผลการเรียนเมื่อสิ้นสุดการศึกษา
2. กลยุทธ์การประเมินการสอน 2.1 สังเกตการสอนของผู้ร่วมทีมการสอน 2.2 ผลการสอบ 2.3 การทวนสอบผลประเมินการเรียนรู้ 2.4 ผลการประเมินความพึงพอใจต่อสภาพการจัดบรรยากาศในชั้นเรียน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
3. การปรับปรุงการสอน หลังจากผลการประเมินการสอนในข้อ 2 จึงมีการปรับปรุงการสอนโดยการจัดกิจกรรมในการระดมสมองและหาข้อมูลเพิ่มเติมในการปรับปรุงการสอน ดังนี้ 3.1 สัมมนาการจัดการเรียนการสอน 3.2 การวิจัยในและนอกชั้นเรียน
4. การทวนสอบมาตรฐานผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาในรายวิชา ในระหว่างกระบวนการสอนรายวิชา มีการทวนสอบผลสัมฤทธิ์ในรายหัวข้อ ตามที่คาดหวังจากการเรียนรู้ในวิชา ได้จากการสอบถามนักศึกษา หรือการสุ่มตรวจผลงานของนักศึกษา รวมถึงพิจารณาจากผลการทดสอบย่อย และหลังการออกผลการเรียนรายวิชา มีการทวนสอบผลสัมฤทธิ์โดยรวมในวิชาได้ ดังนี้ 4.1 การทวนสอบการให้คะแนนจากการสุ่มตรวจผลงานของนักศึกษาโดยอาจารย์อื่น หรือผู้ทรงคุณวุฒิที่ไม่ใช่อาจารย์ประจำหลักสูตร 4.2 มีการตั้งคณะกรรมการในสาขาวิชาตรวจสอบผลการประเมินการเรียนรู้ของนักศึกษา โดยตรวจสอบข้อสอบ รายงานวิธีการให้คะแนนสอบและการให้คะแนนพฤติกรรม
5. การดำเนินการทบทวนและการวางแผนปรับปรุงประสิทธิผลของรายวิชา จากผลการประเมิน และทวนสอบผลสัมฤทธิ์ประสิทธิผลรายวิชา ได้มีการวางแผนการปรับปรุงการสอนและรายละเอียดวิชาเพื่อให้เกิดคุณภาพมากขึ้น ดังนี้ 5.1 ปรับปรุงรายวิชาทุก 4 ปีหรือตามข้อเสนอแนะและผลการทวนสอบมาตรฐานผลสัมฤทธิ์ตามข้อ 4

5.2 เปลี่ยนหรือสลับอาจารย์ผู้สอน เพื่อให้นักศึกษามีมุมมองในเรื่องการประยุกต์ความรู้นี้กับ
ปัญหาที่มาจากงานวิจัยของอาจารย์หรือความก้าวหน้าทางวิชาการต่าง ๆ

พิธีเลี้ยงเจ้าปู่เจ้าย่า
บ้านป่าแดง

ตำบลป่าเลา อำเภอมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์

สำนักศิลปะและวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

